Informativno-političko glasilo

Bunjevačke Novine

www.bunjevacke-novine.com

Subotica, avgust 2009. - Godina V - Broj 50 - Cena: 50 dinara

ISSN 1451-2505

Bunjevački Nacionalni Savet

Национални савет буњевачке националне мањине
Nacionalni savet bunjevačke nacionalne manjine
National Council of the Bunjevac Ethnic Minority

Slušajte radio emisije na bunjevačkom jeziku – „Bunjevačka rič"

Radio Novi Sad – 100 MHz
vrime emitovanja: petak 22.00 – 22.30 sati
Radio Subotica - 89,6 MHz
Vrime emitovanja: subota 20.00 – 20.30 sati

Gledajte bunjevačku emisiju „SPEKTAR"
Televizija Novi Sad – II program
vrime emitovanja: subatom od 15.30, a repriza je naredne subate od 15.30 sati

Bunjevački nacionalni praznici:

2. februar, *Dan velikog prela*

23. februar, *Dan izbora prvog novog Nacionalnog savita*

15. avgust, *Dan Dužijance*

25. novembar, *Dan kad je 1918. godine u Novom Sadu održana Velika narodna skupština Srba, Bunjevaca i ostali Slovena*

Positite naše internet strane
www.bunjevci.org.yu

PODVIKUJE BUNJEVAČKA VILA

PODVIKUJE BUNJEVAČKA VILA
IZ OBLAKA RAŠIRILA KRILA,
OJ BUNJEVČE PROBUDI SE SADA
STAREŠINO SUBOTIČKOG GRADA.

MENE MATI UČILA PIVATI
PIVAJ SINE DA BUNJEVCI ŽIVE,
NEK NAM ŽIVI NAŠA MILA BAČKA,
TAMBURICA, PISMA BUNJEVAČKA.

NE ZOVEMO SAMO BOGATAŠE
VEĆ I DRUGE STANOVNIKE NAŠE,
JA SAM SINAK SUBOTICE GRADA
NE DAM VIŠE DA MOJ NAROD STRADA.

BUNJEVAČKA SVEČANA PISMA

OSNIVANJE I FUNKCIONISANJE NIU „BUNJEVAČKOG INFORMATIVNOG CENTRA POMOGLI

MINISTARSTVO KULTURE REPUBLIKE SRBIJE

POKRAJINSKI SEKRETARIJAT ZA INFORMACIJE AUTONOMNE POKRAJINE VOJVODINA

Bunjevačke Novine

Informativno-političko glasilo bunjevačke nacionalne manjine

Godina V Broj 50
Avgust 2009. godine
Cina 50 dinara
Izlazi poslidnjeg petka u misecu

Izdavač:
NIU „BUNJEVAČKI INFORMATIVNI CENTAR" - Subotica

Osnivač izdavača:
NACIONALNI SAVET BUNJEVAČKE NACIONALNE MANJINE

Direktor NIU „BIC" i glavni i odgovorni urednik:
mr Suzana Kujundžić – Ostojić

Savit novina:
Mijo Mandić, Marija Šamu, Joso Poljaković

Tehnički urednik:
Ivan Stantić

Stalni saradnici:
Ana Vojnić Kortmiš, Livia Tričko Stantić, Joso Poljaković, Desa Kujundžić, Marija Horvat, Ružica Parčetić, Nikola Sedlak, Dragan Tovarišić, Alojzije Stantić, Mijo Muić

Naslovna strana:
Ivan Bešlić – Salaš

Adresa:
Trg cara Jovana Nenada 15/1,
24000 Subotica
Telefon/fax: 024 523-505
e-mail: bic@tippnet.rs

Tekući računi:
160-143270-73 i 335-16082-21

Štampa:
„KriMel" Budisava

Tiraž:
1.000

Dizajn:
Studio Trid Beograd

Distribucija:
„Štampa sistem" - Beograd, „North press" - Subotica, „Celtis" - Sombor, „Futura plus" - Zemun

Nacionalni savet bunjevačke nacionalne manjine:
Kancelarija u Subotici:
Trg cara Jovana Nenada 15/5,
24000 Subotica
Telefon/fax: 024 554-881
e-mail: bns.scg@EUnet.yu,
bns.scg@panonn.net

Regionalna kancelarija u Somboru:
Staparski put br. 10, 25000 Sombor
Telefon/fax: 025 449-175

Rič urednika

Poštivana čeljadi,

Ovog miseca „Bunjevačke novine" izdale su svoj 50. broj. Četri je godine kako Bunjevci imadu novine na svojem maternjem jeziku zafaljujuć Pokrajinskom sekretarijatu za informacije. Svakog miseca smo se trudili obavistit vas o svemu važnom što se trevlja u našoj zajednici i razgalit vas raznim drugim temama. I sve to za vas su pripravljali brojni saradnici „Bunjevački novina", kojima se zafaljivam na saradnji. Planirali smo svečano obilužit ovu godišnjicu, al problemi koji su nastali izmed Nacionalnog savita i NIU BIC-a, i velika besparica, to odlažu za kaka bolja vrimena.

Kad se kola krenu nadoli ona iđu zdravo brzo. Tako je na žalost i kod nas. Jedna optužba stiže drugu, poslovi stoje a od istiravanja, za sad, slaba je hasna. Nadamo se da će konačno reagovat Ministarstvo za ljudska i manjinska prava i prisudit kako će se dalje radit. Brez obzira koja zaraćena strana „pobidila" rane, koje su nastale od ovi sukoba, dugo će se ličit i valjda privazić.

Demokratiju, koju nam je donelo novo vrime, nije tako jednostavno sprovodit. Iz prostog razloga što u njoj triba da su odranjeni oni koji je sprovode – a taki u našoj zajednici još uvik zdravo malo ima. Demokratija nije teror nad neistomišljenicima već uvažavanje i drugačijeg stava i traženje kompromisa zarad sopstvenog naroda.

Strana 4

Strana 9

Strana 12

Strana 15

Strana 16-17

Strana 18

Sadržaj

4
Nezakonite odluke na štetu bunjevačkog korpusa
5
Druga strana se ravnala prema pogrišnom Statutu
6
Pod hitno novi izbori!
7
„Dužijanca" otvara dijalog
9
Sve je po zakonu
12
Život piše romane
15
Tavankutski BKC u Hrvatskoj
16-17
Slavlje posvećeno kruvu
18
Obilužen Dan Dužijance

Ako i vi želite da vam poštaš svakog prvog u misecu donese „Bunjevačke novine" pritplatite se na nji.
Godišnja pritplata je 420 dinara.
Platit možete na naš tekući račun: 335-16082-21 (Metals Banka) sa naznakom za pritplatu.
Godišnja pritplata za inostranstvo je 20 evra.
Platit možete na naš devizni racun: IBAN: RS35335007010004868865; SWIFT: MBSORS22 sa naznakom za pritplatu (Metals Banka).
Posli uplate nazovite nas, kako bi upisali vašu kućnu adresu: 024 523-505

IVAN SEDLAK, PRIDSIDNIK BUNJEVAČKE MATICE, O 31. SIDNICI BUNJEVAČKOG NACIONALNOG SAVITA

Nezakonite odluke na štetu bunjevačkog korpusa

Ivan Sedlak, pridsidnik Bunjevačke matice i donedavno član Bunjevačkog nacionalnog veća, dao je za naše novine izjavu o tom kako je i zašto Savit dono nezakonite odluke na svojoj 31. sidnici 31. jula.

Prema podacima sa kojima raspolažemo, sidnica Bunjevačkog nacionalnog savita, koja je zakazana za 31. juli, održana je po onom dnevnom redu kako su objavile prošle „Bunjevačke novine". Prija te sidnice ja sam imo razgovor sa Nikolom Babićem, pridsidnikom Bunjevačkog nacionalnog savita, i tražio da se ta sidnica odloži iz više razloga. Prvi je što smo svi dobili dnevni red brez materijala, a prema Poslovniku o radu Savita, za svaku od tačaka di se donose odluke, mora da postoji i pisani materijal. Drugi razlog je taj što je u dnevni red metnuto usvajanje zapisnika sa 29. sidnice Savita koja nije održana. Ako je postojala tribala je da bude usvojena na 30. sidnici, a ne na 31. I zato što su bile predviđene informacije i ispod njih samo su metnute crtice? Znači, taki neuredan dnevni red nije ni bio pogodan i u skladu sa Poslovnikom da bude predmet na sidnici NS. A kad se pogledaju i ostale tačke, koje su nedokumentovane, vidi se da su tu bile u svru obračuna sa neistomišljenicima, jel sve ostale tačke su kadrovska pitanja, znači, razrešenja i postavljanja, i to razrešenja dvi trećine UO BIC-a brez materijala, i brez razloga zašto se to radi. A očito da se iza ovi namira krije da triba „neposlušni UO" prominiti, a samim tim, posli tog, preispitat i rad „neposlušnog" direktora BIC-a, pa ga prid izbore za nacionalne savite i prominit. Očito su u pitanju političke igre koje ne pripoznaju ukupan bunjevački interes, gde se bave svojim političkim i drugim privatnim interesima.

Isto tako, ukazo sam i na problem kvoruma, i da je Savit, kojem je još prija 4 godine isteko mandat, tehnički organ, što su prihvatili i u drugim nacionalnim savitima: ni kod Hrvata, ni kod Mađara se ne održavaju sidnice, ni kod Slovaka u tom obimu. Određeno je ko će vršit najpotribnije dužnosti prid izbore, i ko će davati mišljenja, odnosno ko će odrađivati najpotribije poslove. Jedino se u Bunjevačkom nacionalnom savitu insistira na radu u punom kapacitetu, ko da Savit ima pun legitimitet i legalitet. Znači, ponašaju se ko da ne žive u ovim okolnostim, ko da smo u idelanoj situaciji, ko da smo završili sve poslove i izbore, i sad sa punim legalitetom i legitimitetom radimo. Prihvata se da se radi i ono što ne bi tribalo radit.

Međutim, ovaj moj pridlog je Babić odbio, i Savit je održo sidnicu. Pokrajina je poslala svog posmatrača, jel smo ji informisali, Boru Kecmana, koji je isprid Pokrajinskog sekretarijata za upravu, propise i nacionalne manjine, prisustvovo sidnici. Oni su na tom sastanku imali 10 od 21 člana. Po Statutu, kvorum je 11 članova. Oni su, pošto je, po njima, dotle bilo 4 ostavke, pridstavili da se radi sa 17 članova i izveli niko tumačenje koje nije u skladu ni sa Zakonom, ni sa Statutom, da onda više kvorum nije 11, neg 9, i krenili sa odlučivanjem.

Tu je postojo još jedan ozbiljniji problem: pridsidnik Savita nije informiso ostale članove Savita i pridstavnika Pokrajinskog sekretarijata da su do početka sidnice Savita podnete još 3 ostavke, i da umisto 17, Savit broji 14 članova. A po članu 14 Statuta Nacionalnog savita, minimalan broj za funkcionisanje, za održavanje mandata jeste 15 članova. Jel, po Statutu, a u skladu sa Zakonom, postoji imperativna odluka da mandat Savita pristaje kada broj članova padne ispod 15. Znači, ova grupa od nji 10, imajuć u vidu ove grube povride, nezakonito i nelegalno je priuzela funkcije Savita, i postupila po dnevnom redu. Izvršila je nezakonita, nelegalna razrišenja 6 članova Upravnog odbora na nezakonit i nelegitiman način, i postavila je nove. Služeć se, znači, nikim nestatutarnim objašnjenjima i pričutkivanjom stvarnog stanja i stvarnog broja članova Savita. Jel Statut ne kaže da se mora konstatovat mandat, broj, već kaže da mandat pristaje kad ima ispod 15 članova. Danom davanja neopozive ostavke se utvrđiva mandat, što znači da oni nisu imali zakonske i legitimne uslove za donošenje odluka.

Da reperkusije budu i dalje nepovolje, sad takozvani Upravni odbor već zakazuje sidnicu, poziva na odgovornost direktora i pokazuje, u stvari, zbog čega je sve to rađeno. Priprema se smina direktora BIC-a. Traži se revizija poslovanja, materijalno-finansijskog, koje je već prošlo kontrolu i usvojeno je, u očitoj namiri da se nađe razlog da bi se dao pridlog Savitu, ovako nepostojećem, da se ponovo sastane i da donese nove nezakonite odluke. Nerazumljivo je da se ovo radi, sem iz politčki možda i niki lični, privatni motiva. Druge logike nema, jel nije interes bunjevačkog korpusa da se ovo radi. Ovo samo mož da bude interes grupe i pojedinaca i određene politike koju oni zastupaju. Jel, ode se nelegalnim i nelegitimnim potezima radi na urušavanju ugleda i funkcije Nacionalnog savita.

B. E.

DEMANTI PRIDSIDNIKA BNS-A O NAVODIMA O NEZAKONITOSTI NJEVI ODLUKA

Druga strana se ravnala prema pogrišnom Statutu

Iako smo pripremili pitanja za razgovor o dubokom razmimoilaženju unutar Bunjevačkog nacionalnog savita i tvrdnji o nezakonitosti njevi odluka, **Nikola Babić**, pridsidnik Savita je želio da objasni samo ključni momenat spora, član 14. Satuta Bunjevačkog nacionalnog savita. On je kazo da je u optužbama taj član citiran iz statuta koji nije važeći i da njegov sadržaj ne odgovara istini.

Kategorički odbijam da je Nacionalni savit radio nezakonito, jel to ne stoji! Mi smo Statut Bunjevačkog nacionalnog savita usvojili na našoj drugoj redovnoj sidnici 2003. godine, a ne na prvoj, konstitutivnoj. Jel, bilo je primedbi od strane tadašnjeg Ministarstva za ljudska i manjinska prava, pa smo morali vršiti izmine i dopune. Tako smo Statut usvojili na drugoj redovnoj sidnici 11. jula 2003. godine. Ovaj Statut sa zapisnikom sa te druge sidnice dostavili smo Ministarstvu za ljudska i manjinska prava, tadašnjem ministru Rasimu Ljajiću, nakon čega smo 17. jula upisani u registar nacionalni savita Srbije. Prema tom, taj član 14 ne glasi tako kako je navedeno na konferenciji za štampu Bunjevačkog informativnog centra održane 14. avgusta. On sasvim drugačije reguliše pitanje mandata članova Nacionalnog svita.

Ovaj član Statuta jasno kaže da mandat traja 4 godine, da mandat Savita pristaje samo na osnovu Zakona, izborom novog sastava nacionalnog savita na vanrednoj elektorskoj skupštini, i u ostalim Zakonom utvrđenim slučajovima. Prema tome, tad kad smo sastavljali Statut, ni u Zakonu o pravima i slobodama nacionalni manjina nije u bilo kojem članu navedeno koji je to minimalni broj članova savita koji će oslikavati funkcionisanje i rad nacionalnog savita. Znači, u ovom osporavanju naši odluka oni su se, nažalost, držali nikog drugog statuta. Taj nevažeći statut koji je sad dat potpridsidnici Izvršnog veća i pokrajinskom sekretaru za informisanje, ko i Ministarstvu za ljudska i manjinska prava, drugačiji je od važećeg, on nema prvu stranu i pečat, i nema datuma kada je usvojen. Za ovaj statut ja ne znam. A ovaj pravi sa pečatima i datumom ima svaki član Nacionalnog savita.

Daklem, član 14. Statuta ne reguliše smanjenje broja članova Savita ispod broja 15. Tog u ovom članu nema. Ja sam konsultovo i druge kolege i Nacionalni savit, nigdi to nije regulisano koji je najmanji broj članova da Savit mož da funkcioniše. Prema tom, ja sam na osnovu neopozivi ostavki, i na osnovu članova Savita koji nisu tili da rade, zatražio mišljenje 26. jula od našeg ministra, odnosno državnog sekretara, šta u toj situaciji da radimo. Jel, mi kad smo birali Nacionalni savit imali smo samo jednu listu, a ta lista je mogla da sadrži onoliki broj kandidata koliko se članova bira, nismo imali još jednu listu. Znači, ako niki član u međuvrimenu više nije želio da radi, ko što se kod nas desilo, troje je očlo, pa je posli očlo još četvoro, mi nismo imali drugu listu da bi mogli da popunjavamo ta mista. Ja sam dobio zvačan odgovor iz Ministarstva za ljudska i manjinska prava da se u radu baziram na Statut Bunjevačke nacionalne manjine.

Kad sam u petak sazno za ove optužbe, ja sam proslidio potpridsidnici Izvršnog veća važeći Statut, a ona meni kaže, ovo su sad nike druge stvari. Ja pitam, a šta sad to znači kad su mi kazali da ja nemam pravo da razrešavam i imenujem Upravni odbor, a ona mi odgovori, to je vaše pravo. A što se tiče zakonitosti i Statuta, ja sam to proslidio Ministarstvu, a on će dat tumačenje. No, ja već imam tumačenje, jel sam ga zatražio 26. jula, kad sam dobio odgovor, i sazvo 30. sidnicu Bunjevačkog nacionalnog savita, i na bazi tog ja sam te neopozive ostavke izno na sidnicu Nacionalnog savita koji je konstatovo da je mandat tri člana pristo.

Ne želim da ulazim u jednu takvu polemiku jel mislim da je ona neprimirena, da je tempirana u nezgodno vrime, s namirom da se kod nas Bunjevaca stvori jedna velika pometnja i da se taj naš nacionalni praznik Dan Dužijance omalovaži, i da prisutni, i naši gosti, dođu u veliku dilemu, šta sad to Nacionalni savit oće, da koga razbija il da on radi nezakonito. Pa ako je sve tako bilo kazano na konferenciji za štampu, vi ste napuštili Savit, sačekajte jedno misec dana, usvaja se novi Zakon o izboru nacionalni savita, pa ćemo ući u nike druge postupke. Ja lično ne zamiram tim našim bivšim članovima, smatram da je došlo do određenog zamora, i triba malo strpljenja.

Na pitanje koliko može da traje procedura izbora novi nacionalni savita, Nikola Babić je kazo:

Kratko neće, cigurno nikoliko miseci. U Predlogu novog Zakona stoji da će postojeći sazivi nacionalni savita raditi sve do upisa u registar novi savita. Ako tako ostane, sadašnji saviti će ostati virovatno do maja-juna slideće godine. Ako novi Zakon bude važio već od 1. septembra, onda će ić brže. Ono što je izvesno, za izbore novi nacionalni savita nisu planirana sridstva u budžetu za ovu godinu.

Nikola Babić je prokomentariso tvrdnju da sadašnji nacionalni saviti, pošto im je isteko mandat, mogu samo tehničke odluke da donose.

Pitam ja sve te pravne eksperte, di to piše, dal to piše u Statutu il u Zakonu? Nigdi to ne piše! Ono što je za mene mirodavno to je minstar koji je kazo da mi radimo po Statutu Bunjevačkog nacionalnog saveta.

B. E.

ODOGOVOR NA OPTUŽBE NIKOLE BABIĆA IZNEŠENE NA PRES KONFERENCIJI U ČETVRTAK, 20. AVGUSTA

Pod hitno novi izbori!

Na pres konferenciji koju je u četvrtak, 20. avgusta, održao **Nikola Babić**, pridsidnik Bunjevačkog nacionalog savita iznešene su brojne neistine i nelogičnosti, na koje, ko prozvana osoba, moram reagovat na ovaj način.

O Statutu i Zakonu

Statut Bunjevačkog nacionalnog savita prvo sam potražila od BNS-a, al ga nisam dobila, a nema ga ni na našem sajtu. Dakle, javni dokument ima tretman tajne, što je vrlo nelogično. Konačno, Statut sam dobila od pridsidnika „Bunjevačke matice" **Ivana Sedlaka**, onaj koji je usvojen na konstitutivnoj sidnici Nacionalnog savita 29. aprila 2003. godine. Na toj sidnici su verifikovani mandati članova Savita, usvojeni Statut i pravilnik, a sproveden je i postupak registracije kod državni organa. Na taj Statut, što je vrlo čudno, BNS, na čelu s gospodinom Babićom, 4. jula 2003. podnosi pridlog izmine i dopune. Onda je pridložena i izmina spornog člana 14 di se briše stav koji kaže da mandat Savita pristaje kad se broj članova Savita smanji ispod 15. Ovaj pridlog izmina i dopuna Statuta je jednoglasno usvojen 11. jula 2003. na II sidnici Savita, i tako je dobijen Statut koji je Nikola Babić pridstavio ko važeći Statut BNS. Znači, nije istina da Babić ne pozna onaj Statut koji sam ja imala. Sve ovo je čudno zato što se član 15 nalazi u Statutima drugi nacionalni manjina, ko što su Madžari, Hrvati, Romi, Rusini... Svi ovi Statuti su javni i mogu se nać na njevim sajtovima. Po ovom ispada da svi ostali nacionalni saviti moraju pristat radit, a da samo BNS mož radit sve dok ima i jednog člana. Iz tog proizilazi da je naš nacionalni savit iznad Zakona u ovoj državi.

No, osvrnimo se na član 14 u aktuelnom Statutu, koji kaže da mandat Savita pristaje u ostalim Zakonom utvrđenim slučajovima. To je Zakon o zaštiti prava i sloboda nacionalnih manjina koji je izašo u službenom listu SRJ, broj 11 od 27. februara 2002. godine. U Zakonu u članu 19 se kaže: „Savet ima najmanje 15 a najviše 35 članova, u zavisnosti od ukupnog broja pripadnika nacionalne manjine, koji se biraju na period od četiri godine." Znači u slučaju Bunjevaca to je najmanje 15 a najviše 21 član. Babić je u pravu kad kaže da BNS mož funkcionisat s manje od 21 člana, al nije u pravu kad kaže da BNS mož funkcionisati s manje od 15 članova. Ponavljam, Zakon jasno kaže u članu 19 da Savit ima NAJMANJE 15 članova!

Mišljenje ministarstva na koje se Babić poziva je mišljenje šta da se radi ako se broj članova Saveta smanji ispod 21. Jel, ako se to odnosi i na smanjenje broja članova ispod 15 onda ispada da BNS mož radit i sa jednim članom. Kaka donja granica za broj članova Savita mora da postoji, a to je 15, kako je definisano u Zakonu o nacionalnim manjinama. Uostalom, ako je sve zakonski sprovedeno zašto Zapisnik s 31. sidnice BNS-a nije stigo u Pokrajinu, kad ga je hitno na uvid tražio pokrajinski sekretar za upravu, propise i nacionalne manjine prof. dr Tamaš Korhec? Zato što je sekretar pravnik, i to vrsni, i oma bi uvidio nedostatke i nelogičnosti u Statutu BNS-a.

Kvorum

Sporan je i kvorum s 31. Sidnice BNS-a. On je isto regulisan aktuelnim Statutom BNS i članom 9. Tu je definisano da Savit ima 21 člana, a za kvorum je neophodno imat 11 članova na sastanku Savita! Ako Savit radi s manjim kvorumom, onda Savit ne poštiva svoj Statut. Znači ne priznaju sami sebe!

Izvištaj o radu

Izvištaj o radu NIU BIC za 2008. godinu i Plan rada NIU BIC za 2009. godinu su usvojeni na XXVIII sidnici Upravnog odbora NIU BIC-a održanoj 6. marta 2009. godine. Također je na toj sidnici usvojen i Plan rada za 2009. godinu. Taj izvištaj i plan su dalje prosliđeni na Izvrši odbor BNS-u, di su također usvojeni i potpisani od strane Nikole Babića. Potom su poslati u Pokrajinski sekretarijat za informisanje, di su također usvojeni. Na osnovu tog izvištaja za 2008. i plana rada za 2009. godinu NIU BIC dobija finansijska sridstva od Pokrajine. Da nisu usvojeni Izvištaji o radu za 2008. godinu i plan rada za 2009 godinu, NIU BIC ne bi dobijao finansijska sridstva od Pokrajine i ne bi mogo funkcionisat.

Optužbe za asimilaciju Bunjevaca u Hrvate koja se navodno vodi u „Bunjevačkim novinama"

Na ovake tvrdnje se ne vridi obazirat, mada su one najuvridljivije koje su naveli Nikola Babić i Mirko Bajić.

Nek kogod pronađe jedan tekst, jel samo jednu ričenicu koja to potvrđiva.

Moj stav je da su Bunjevci autohtoni narod, znači nit su Bunjevci dio hrvatskog nit srpskog naroda. Taj stav se mož vidit u mojim naučnim radovima koji su objavljeni u I i II Zborniku s održani naučni skupova o Bunjevcima.

Ne rušenje BNS-a, već biranje novog

Moja namira nije rušenje BNS-a, već ukazivanje na nezakonitosti u radu BNS-a i na nelegalno donešene odluke. Ne mož se BNS pozivat na Zakon a isti ne poštivat.

Mora postojat donja granica za broj članova nacionalnog savita bilo koje nacionalne manjine, a to je broj 15, ko što stoji u Zakonu.

Ako nacionalni saviti mogu radit i sa brojom članova manjim od 15, ko što tvrdi Babić, onda nacionalni saviti mogu da rade i sa samo jednim članom. Trenutni broj članova Savita je 14. Prema tom Savit ne ostvariva minimalan broj članova neophodan za svoj rad.

Ovo ne pridstavlja pokušaj rušenja Savita i podrivanje bunjevačke nacionalne manjine, ko što Babić tvrdi, već se jasno daje do znanja bunjevačkom korpusu da je došlo vrime za što hitnije nove izbore nacionalnog savita, jel su u sadašnjem ostali samo politički ostrašćeni i nestručni ljudi koji žele dominaciju nad svim i svačim.

Ovim putom javno pozivm ministra za ljudska i manjinska prava dr Svetozara Čiplića da što prija reaguje i da mišljenje o radu BNS-a jel bunjevačka zajednica sve dublje tone u bezakonje!

mr Suzana Kujundžić - Ostojić,
direktor NIU „Bunjevački informativni centar"

BRANKO FRANCIŠKOVIĆ, PRIDSIDNIK BUNJEVAČKE STRANKE VOJVODINE I POMOĆNIK PRIDSIDNIKA SKUPŠTINE GRADA, O GRADSKOJ „DUŽIJANCI"

„Dužijanca" otvara dijalog

Prva gradska „Dužijanca" u kojoj su učestvovale i bunjevačke institucije je završena. **Branko Franciškoviću**, koji je učestvovo u njezinoj organizaciji, izno je za naše novine svoje viđenje ove manifestacije, di su bunjevački zahtivi ispoštovani, a di nisu.

Cilokupne aktivnosti oko „Dužijance" započeli smo sa stavom da ona postane gradska, ne u smislu da je grad finansira, neg da ko bunjevački korpus učestvujemo u njoj, jel je to praznik ovdašnji Bunjevaca. Otvoren je i prostor za dijalog izmed Bunjevaca i Hrvata, posli niza pokušaja. S kakim tempom i kakog će kvaliteta ti razgovori bit, ostaje da se vidi.Bilo je tu razni pokušaja da se diskvalifikuje opredeljenje vodeći bunjevački institucija. Ovo učestvovanje nam je pomoglo da uvidimo šta sve u tom ukupnom poslu triba radit, pa ćemo u narednom periodu moć ravnopravno sarađivat. Ono što ja vidim ko propust ove Dužijance je u njezinoj organizaciji. Ako je ona projekat onda mora imat i cilj, a on se nije vidio. Organizacioni odbor nije cviće il folklor, il počast nikim ljudima, odbor je radnog karaktera. Ove godine on to nije bio, nije direktno odlučivo o raznoraznim bitnim stvarima za dobro funkcionisanje „Dužijance".

I pored naši dogovora oko korišćenja jezika i oko tog da ćemo se maksimalno potrudit i pokazat dobru volju da se privaziđu problemi, tog nije bilo, il ne u potpunosti. Izašli su raznorazni materijali koji su bili, ne možem kasti griške, jel to su namirne griške, di se svojataje Bunjevci i pritvaraje u Hrvate, i tom slično, di se bunjevački jezik koristi, pa se ne koristi. Konferansa na završnoj svečanosti, kazli smo da će bit apsolutno na bunjevačkom, a ona je bila i srpska i bunjevačka i hrvatska. Ne mož se desit da na jednoj takoj manifestaciji konferansije ne zna divanit. Ima još niki propusta, stalno smo tražili određena ispravke, što znači da nije na vrime bilo notirano šta će se dešavat, već kad se stvari dese, mi reagujemo i onda nastaju problemi. Tako je tribalo nike stvari prištampavat, itd. To je, naravno, povećalo troškove, a moglo se rišit na drugi način, da je bilo dobre volje i inetersa za međusobnu saradnju i uvažavanje.

Kazo bi jednu veliku zamirku organizatorima, a to je prisustvo važni gostivi na „Dužijanci". Vidljivo je bilo da je cigurno barem polak hrvatski institucija, društava i udruga bilo na završnoj svečanosti. Nedopustivo je da od srpski zvaničnika iz Pokrajine i Republike ne bude niko. Imali smo iz Pokrajine jednog zamenika sekretara koji je bio po sata i potpridsidnika Izvršnog veća Vojvodine. To je bio izuzetno veliki propust, jel vaka manifestacija ne mož imat ozbiljniji karakter, osim lokalnog, ukoliko se ne uključe i važni ljudi u nju. Grad , šira okolina, narod žele da ovo postane i turistička manifestacija, a ja sam ciguran da u ovom sastavu u kojem je ova „Dužijanca" organizovana nikad neće postat ozbiljna turistička manifestacija. Zadržaće lokalni karakter, možda će izać iljaduiljadupetsto Subotičana da je vidi i to je to.

Zato pridlažem da se izvrši zajednička analiza Dužijance, al pod pokroviteljstvom grada. Brez pretenzija da se tu kogod okrivljiva, triba vidit koji su bili propusti i da se pokuša da se oni ne ponove, a s druge strane, da se postave, bar što se tiče grada, jasni ciljevi „Dužijance". Jel, ona je jedna od pet najvažniji manifestacija ovog grada. Mi opšte ne znamo šta oćemo s „Dužijancom", jel to ne mož odredit ni „Bunjevačko kolo", ni „Bunjevačka matica", ni Nacionalni savit, to mora odredit grad koji je pokrovitelj sveg tog, uz učešće određeni institucija. Sve ovo divanim i ko pridsidnik stranke, i ko pomoćnik pridsidnika Skupštine grada, a u, krajnjoj liniji, i ko građanin ovog grada. Moramo oslušnit i naše sugrađane i prema njima koncipirat „Dužijancu".

Zamiram i određenim strukturama ovog grada, počev od politički stranaka, pa do zvačni institucija, da je vrlo loš odziv bio na „Dužijancu". Pridstavnici politički stranaka, društveni i kulturni institucija itd. koje se, izmed ostalog, strašno bore da imadu Bunjevce u svom korpusu, nisu došli na najveću manifestaciju bunjevačkog naroda. To je nedopustivo.

U sklopu organizacije i održavanja proslave varoše Dužijance učestvovale su slideće bunjevačke

institucije: Bunjevačka matica, KUD „Bunjevka", Bunjevačka stranka Vojvodine i UG „Bunjevačko kolo" iz Sombora.

B. E.

NEPOŠTIVANJE DOGOVORA

I pored naši dogovora oko korišćenja jezika i oko tog da ćemo se maksimalno potrudit i pokazat dobru volju da se privaziđu problemi, tog nije bilo, il ne u potpunosti. Izašli su raznorazni materijali koji su bili, ne možem kasti griške, jel to su namirne griške, di se svojataje Bunjevci i pritvaraje u Hrvate, i tom slično, di se bunjevački jezik koristi, pa se ne koristi.

Konferansa na završnoj svečanosti, kazli smo da će bit apsolutno na bunjevačkom, a ona je bila i srpska i bunjevačka i hrvatska.

Ne mož se desit da na jednoj takoj manifestaciji konferansije ne zna divanit. Ima još niki propusta, stalno smo tražili određena ispravke, što znači da nije na vrime bilo notirano šta će se dešavat, već kad se stvari dese, mi reagujemo i onda nastaju problemi. Tako je tribalo nike stvari prištampavat, itd. To je, naravno, povećalo troškove, a moglo se rišit na drugi način, da je bilo dobre volje i inetersa za međusobnu saradnju i uvažavanje.

JOSIP BOŠNJAK, PRIDSIDNIK UG „BUNJEVAČKO KOLO" O ODRŽANOJ IX DUŽIONICI U SOMBORU

Očuvanje običaja prija svega

U Somboru je održana deveta Dužionica. Kako ste zadovoljni s njom i po čemu je ona drugčija od ostali?

- Možmo se pofalit da je ovogodišnja Dužionica imala i međunarodni karakter, jer smo imali goste iz KUD-a „Ružmarin" iz Dolene u Sloveniji i članove KUD-a „Bunjevačka zlatna grana" iz Baje. I ove godine, naši dragi gosti bili su pridstavnici „Bunjevačke matice" na čelu sa g-dinom Ivanom Sedlakom, pridsidnik Bunjevačke stranke Vojvodine Branko Franciškoviću, pridstavnici NIU BIC-a, pridstavnici BKC-a Bajmok i mnogi drugi. Naše bratsko društvo GKUD „Ravangrad" je svesrdno učestvovalo u našoj Dužionici.

Naša nadanja da ove godine nakon sv. mise zafalnice u crkvi Presvetog Trojstva nećemo bit ispraćeni, po ne znamo koji put, pismom „Rajska djevo kraljice Hrvata" nisu se obistinila. Trudili smo se da nam ovaj gest ne pokvari veselje, iako su i naši gosti reagovali iznenađeno i protesno na riči pomenute sv.pisme čiji je tekst izpolitizovan. No, događaj koji nam je napunio srca i pa i oči suzama radosnica jeste činjenica da se kod gradonačelnika Sombora prije pridaje kruva zapivala iz sveg glasa i svi srca bunjevačka himna „Podvikuje bunjevačka vila".

Ponovo ste iz crkve ispraćeni s pismom „Rajska djevo kraljice Hrvata". Vaš komentar na taj događaj?

- U pripremama za ovogodišnju svečanost Dužionice bilo je razgovora sa velč. Pekanovićem i na temu sv. pisama koje će se pivati. Pokušali smo objasniti da su Bunjevci prije svega katolici i veliki virnici. Ali da neki, doduše, izminjeni tekstovi sveti pisama, na kojima velč. Pekanović isistira, favorizuju samo pripadnike hrvatske nacionalnosti. Pri čemu se Bunjevci ko i ostali katolici mađarske, nemačke, slovenačke i ostali nacionalnosti katoličke viroispovisti osićaju ko ljudi drugog reda i povređeni. I pored činjenice da smo i ove godine iz crkve zajedno sa našim gostima iz Slovenije i Mađarske ispraćeni već više puta spornom svetom pismom „Rajska djevo kraljice Hrvata", smatramo da je naše misto i dalje u crkvi, jer smo mi katolici isto kao i Hrvati, Mađari, Slovenci... Nismo jedini koji smo ovakiv gest velč. Pekanovića primetili, reagovali su upravo i svi drugi katolici koji nisu Hrvati, pri čemu mislim prije svega na pomenute goste iz Slovenije i Madžarske. S obzirom da su i mediji budno pratili našu manifestaciju, ostavljamo javnosti i narodu da dadu svoj komentar. Bunjevac će i dalje biti u crkvi jer mu je tamo misto. Favorizovanje samo jedne nacionalnosti na uštrb druge ne govori o nama, već o onima koji to čine. Znate kako kažu u pismi „Neko to odgore vidi sve..."

Kako je privaziđen nedostatak finansijski sridstava za organizovanje Dužionice?

- Izuzetno smo ponosni na ovogodišnju Dužionicu i kada se pomene ta, toliko nemila finansijska situacija u našem UG „Bunjevačko kolo". Teško je, virujte, upuštit se u jednu ne malu organizaciju a pri tom znat da vam je račun skoro prazan. Zato je i bilo malo skromnije, al glavni nosioci ove prilipe svečanosti nisu izostali: imali smo i veliki broj okićenih fijakera, puno učesnika a prije svega gostivi iz inostranstva i ne smimo zaboravit ni na prilipi koncert folkornog stvaralaštva upriličen u subotu 1. avgusta, dakle uoči same Dužionice. Računi eto stižu a mi se i dalje nadamo da će prvobitno obećana finansijska sridstva od Nacionalnog savita ipak stignit na naš račun. Finansije su na žalost uvek bolno pitanje, al ljubav, tradicija i želja da se sačuva sve ono je dio bunjevačkog identiteta i tradicije, jači su od problema bilo koje vrste, pa i finansijske prirode.

S. K. O.

BUNJEVAČKI NACIONALNI SAVIT DEMATUJE OPTUŽBE O NELEGITIMNOSTI

Sve je po zakonu

Nakon konferencije za novinare koju su održali pridstavnici nikoliko bunjevački kulturni institucija, oglasio se i Bunjevački nacionalni savit, takođe na konferenciji za novinare u četvrtak, 20. avgusta, di je **Nikola Babić** kazo.

- Nisam mislio da ću u svom mandatu morat održat ovaku konferenciju, al moram jel se u poslidnje vrime, baš iz bunjevački institucija, dosta divani o tom da Bunjevački nacionalni savit radi nelegitimno – kazo je Nikola Babić, pridsidnik BNS.

– Naš nacionalni savit, ko i svi drugi, osnovan je na osnovi Zakona o zaštiti prava nacionalni manjina SRJ iz 2002. godine. Tim Zakonom je pridviđeno da nacionalni saviti mogu imat 15 do 35 članova, a naš, po broju Bunjevca po poslidnjem popisu 21 člana i na Elektorskoj skupštini 23. februara 2002. godine smo i osnovani. Na prvoj Sednici, 26. aprila 2002. godine BNS je dono Statut koji je pridvidio da ne mož da radi ako se broj članova smanji ispod 15. Ovaj Statut smo poslali u Ministarstvo za ljudska i manjinska prava i dobili odgovor sa primedbama i onim što triba uskladit sa Zakonom. Porid ostalog je bilo da se ne određuje najmanji broj članova jel je to kazano u Zakonu. Ove primedbe smo privatili na sednici koja je održana 11. jula 2002. godine pa je taj Statut zvaničan i nalazi se i u Ministarstvu, odnosno u registru nacionalni savita. Kad je, zbog ostavki i nedolazaka na sednice Savita, pritila opasnost da ne možemo radit, od državnog sekretara smo tražili tumačenje i on nam je u junu ove godine odgovorio da radimo po našem Statutu, što znači da i sad, kad je broj članova savita 14, radimo po našem Statutu i Zakonu i da su naše odluke legalne i punovažne.

J. P.

IVAN SEDLAK PRIDSIDNIK BUNJEVAČKE MATICE O GRADSKOJ DUŽIJANCI

Nakon održane gradske „Dužijance“ u Subotici zamolili smo **Ivana Sedlaka**, pridsidnika Bunjevačke matice i člana Organizacionog odbora ove manifestacije, da za naše novine kaže koliko su zadovoljni prvim učešćom Bunjevaca na ovoj manifestaciji, i koji zahtivi bunjevačke strane ode nisu ispoštovani.

- Bunjevačka matica se opridiljivala da će učestvovat u gradskoj „Dužijanci” jel je „Dužijanca” bunjevački narodni običaj. Zato bez obzira ko ga organizuje, mi, Bunjevci, dužni smo da učestvujemo i triba da priuzmemo dio odgovornosti za organizaciju take Dužijance. Ne možmo mi divant, dužijanca je naš običlaj, i da nas je baš briga kako će ona bit organizovana, da je bojkotujemo, da ne učestvujemo i da se na njoj ne pojavljujemo, a da je samo kritikujemo. Kaki je to odnos prema našem prazniku, našem običaju, prema našoj manifestaciji.

Od bunjevački kulturni institucija i društava učestvovali su: Bunjevačka matica, KUD „Bunjevka”, KUD „Akleksandrovo”, i Udruženje građana „Bunjevačko kolo” iz Sombora. Društva su učestvovala i u nekim segmetima programa „Dužijance”, i to u skladu sa svojim programskim orijentacijama. Mi smo bili svesni da je naše učešće jedan rizik, i da neće sve od početka funkcionisati onako kako smo se dogovorili. Međutim, već samo naše pojavljivanje i učešće u Organizacionom odboru, po dilovima programa se pokazalo da „Dužijanca” već od ove godine nije ono što je ranije bila, niti će biti u narednim godinama. Mislim da će i u našem kopusu vrimenom doć i do približavanja stavova oko potrebe i načina učestvovanja i u ovoj, gradskoj “Dužijanci”. Da će se svatiti da je jedno obeležavanje praznika, a da je drugo gradska, turistička „Dužijanca”, di je osnova običaj, ali je taj običaj pridstavljen i kroz druge komercijalne sadržaje.

Od početka smo se susretali sa određenim problemima. Oni su bili razlog i jednog rutinskog dilovanja starog Organizaciong odbora, di su već bili niki poslovi uhodani, di su od ranije niki ljudi imali određena zaduženja, i di se od tog nije odstupilo jel se nije svatilo da se sad ipak mora na drugi način, kolektivno, radit. Jel, iz te je improvizacije dosta problema nastalo. S druge strane, problemi su nastali i što niki nisu ni mogli privatit da „Dužijanca” više nije čisto hrvatska, pa su želeli da sitnim podmetanjima ili nerazumivanjima i naših zahteva da totalno minimiziraju našu ulogu, naše učešće u „Dužijanci”. Mi u tim uslovima , koliko smo mogli, milsim da smo dosta uradili, i da smo mnoge stvari prominili, koje je bilo realno prominit. Istina, nike sa zadrškom, di je bilo protrebno mnogo više intervencija, iako je bilo dogovoreno na početku, na priliku, oko štampanog materijala koji je tribo da bude, u najmanju ruku, i na bunjevačkom, zatim, i na programu koji se odvijo u završnoj svečanosti na Trgu, itd, pa do niki drugi stvari. Al, to su sve pitanja koja će se blagovrimenim našim učešćem rišavat. Mi smo bili uključeni već kada su pripreme za ovogodišnju „Dužijancu” poodmakle. Sada ćemo biti uključeni od početka, pa ćemo i na bazi ovi iskustava koje smo sada stekli moć efikasnije i drugačije dilovat.

Brez obzira kako se Bunjevci, po poriklu, osićaju, kaki su politički stavova, mislim da mora da njim bude ono osnovno zajedničko, a to je da je dužijanca običaj svi Bunjevaca, i da svi Bunjevci, brez obzira na druge orijentacije, to moraju da svate. Jel, ako to tako ne svate onda će bunjevački običaji jednog dana da postanu svojina kogagod drugog il trećeg, ko što se pokušalo da postanu hrvatski, il da postanu srpski...

B. E.

GABRIJELA DIKLIĆ, MARIJA HORVAT I KATICA MARGANIĆ IMALE JOŠ JEDNO KNJIŽEVNO VEČE

Pofale Starožedničana

Gabrijela Diklić, Marija Horvat i **Katica Marganić**, koje se bave pisanjom, fotografisanjom i glumom, a članice su Bunjevačke matice, ponovo su 29. juna gostovale sa svojim programom književne večeri, ovog puta u Starom Žedniku. Poziv je stigo iz ove Misne zajednice, a program je održan u Domu kulture. Ko i svi raniji puta, ove tri učesnice su lipo primljene, a s zanimanjom i aplauzima je propraćen njev nastup, stihovi, proza i gluma na bunjevačkom jeziku, ko i prikazane fotografije. Posli programa gosti i publika su se družili nuz zakusku.

Program je počela Marija Horvat, koja je na platnu priko kompjutera prikazala dilove njezine fotomonografije „Promaja kroz pendžere vrimena" i podsitila one mlađe kako se kadgod živilo, na kakim salašima, i koji su se predmeti koristili, od odiće i obuće, pa do pokućstva, paorski peći, kana, naćava… Uz to je odrecitovala nikoliko svoji pisama iz zbirke „Ljubavi lutalice", a njezina gošća, **Anamarija Kopunović**, učenica osnovne škule, odrecitovala je pisme iz Marijine zbirke „Leptirica".

Gabrijela Diklić je podsitila publiku na svoje stihove iz zbirke „Meni salaš bili fali", koji divane o snažnoj vezanosti za kadgodašnji život na salašu, a zatim je pročitala i nikoliko dilova iz svojeg prvog romana „Snaš Kata na mrginju", koji je izašo prolitos i koji nailazi na sve veće pofale. Ona je i autor monodrame „Snaš Kata u svatovima" koju je treća gošća, Katica Marganić, izvela prid publikom. Ko i monodramu „Snaš kata u varoši" koje se tamošnja publika rado sića od lanjske godine, Starožedničani su i „Snaš Katu u svatovima" ispratili sa zdravo puno aplauza, smija i komplimenata. **B. E.**

PO DRUGI PUT BIKOVO BIO DOMAĆIN SEOSKI SIGARA

Bikovačke sigre brez granica

Selo Bikovo je 19. jula po drugi put organizovalo „Sigre brez granica", koja je okupila tušta svita. Oni su došli da se zabave, al i da navijaje za svoje takmičare. A nji je bilo: 3 ekipe iz Bikova, zatim ekipe iz Oroma, Male Bosne, Verušića, Klise, Žednika, al i iz gradski MZ „Prozivka", „Zorka, „Aleksandrovo" , ukupno oko 70 takmičara u 12 ekipa. **Tomislav Skenderović, Ema Dožai** i **Jovica Marcikić**, idejni tvorci sigara, kažu da njim je bila želja da skrenu pažnju na svoje selo. Lanjske godine je bilo osam diciplina, a ove dvi više.

Sigre su otvorili **Ivica Zadro**, pridsidnik Skupštine MZ „Bikovo", **Đenđi Seleši**, poslanik u Skupštini APV, i **Nenad Ivanišević**, direktor Gerontološkog centra.

U divanu sa **Ivanom Ninković** (24), sa „Zorke", i **Ružom Kabai** (47), saznali smo da su došle veselit se i nasmijat. Ivana je bila sva od vode, a Ruža je došla prvi put i cigurno će doć i slideće godine. Uveče je u goste došo **Bane Krstić**, iz „Garavog sokaka" čija bista od drveta krasi škulsku avliju, a **Jovica Marković** će, kaže, bit srićan ako kroz deset godina ode dođe sa sinom. Za goste je muzički program izvo ansambl „Garavi sokak".

Najbolji u sigrama su bili domaćini, Bikovo, drugi su bili Žedničani, a treći takmičari sa Klise, mada se sve završilo po onoj tradicionalnoj da je najvažnije bilo učestovat. **M. Horvat**

VESNA MARKOVIĆ ISPRID SUBOTIČKOG ODILJENJA ZA MEDIJACIJU POZIVA STRANKE U SUKOBU DA PRIJA TUŽBE DOĐU KOD NJI

Brez suda brže i jeptinije

Postoji način da se spor dvi stranke riši i brez suda, a da to rišenje ima težinu sudske prisude. Rič je o medijaciji, odnosno posridovanju, koje naša država sve više podstiče jel su brža, neuporedivo jeptinija, i rasterećivaje, naše predmetima prinatrpane, sudove. Sa subotičkim Odiljenjom za medijaciju upoznala nas je njegova koordinatorka **Vesna Mar-ković**, sudija Opštinskog suda u Subotici.

Subotičko odiljenje radi od 2003. godine, a smišteno je u zgradi Opštinskog suda s kojim tisno sarađiva. Zakon o posridovanju donet je 2005. godine, tačnije o medijaciji, međutim, medijacija se radila i prija, al samo zafaljujuć dobroj volji sudija, koji su, sa željom da pomognu strankama u rišavanju sporni odnosa, koristili poravnanje, kako se to onda zvalo. Pošto ga je vrime privazišlo, ovaj Zakon će u naredni godinu dana bit zaminjen novim koji će bit prilagođeniji novonastaloj situaciji i uslovima.

Medijacija il posridovanje, sama rič kaže da je to kad treća, neutralna strana, inače stručno obučena za vaki vid postupanja, posriduje med dvi strane koje su u spornom odnosu. Medijacija je moguća prija sudskog postupka, onda kad imate problem pa kada mislite dal da tužim il šta da radim. E, onda probajte prvo ovo. Zatim u toku sudskog postupka, u žalbenom postupku, i, naravno, kad dođe do prinudnog izvršenja, kad stranka neće dobrovoljno da ispuni obavezu po prisudi. I onda mi možmo posridovat. Mi u Subotici imamo medijatore sudije, advokate, profesore, diplomirane ekonomiste i drugi struka, pa stranka mož birat, zavisno od oblasti u kojoj se sukob desio. Oni su svi obučeni za medijatore. Sad smo napravili prezentaciju medijacije u Regionalnoj komori Subotica, pa očekivamo da se u oblasti trgovine priduzetnici prija sudskog postupka obrate medijaciji. Jel, znamo kolike su takse u trgovinskim sporovima, čak i po nikoli-ko stotina iljada dinara, dok najskuplja medijacija košta iljadu evra, koje stranke dile, iako vridnost zna bit i po 14 miliona dinara kod vaki sporova, a najjeptinija je 115 evra, i to se opet dili na dvi stranke.

U zavisnosti od vridnosti spora određiva se plaćanje medijacije. To je nesrazmirno jeptinije u odnosu na sudski postupak. I kada platite jedared taj trošak, pripovida Vesna Marković, **imate mogućnost da dođete kod svog medijatora 3, 4, 5 puta, koliko god triba, dok se ne dođe do konačnog rišenja. U sudskom postupku svaki put triba platit ročište 100, 200, 300 evra, već kolika je vridnost postupka.**

Kako naša sagovornica kaže, njeva praksa pokaziva su da na medijaciju stizali najčešće građanski sporovi.

Najčešće su to bile diobe bračni tekovina, naknade šteta, razne isplate, vraćenje zajma, pridaja stvari, i to slučajovi visoki vridnosti, pogotovo u 2008. i 2009. godini, kad smo imali predmete triput više vridne neg u sve četri prithodne godine zajedno. Pokazalo se da stranke koje imadu novaca, baš ne žele da uđu u sudski postupak, neg traže da to bude u četri oka. Na primer, u jednom slučaju koji je bio zdravo vridan, dilila se bračna imovina, a stranke, koje mogu da plate sudske troškove, želili su to da urade medijacijom, u četri oka, da niko ne sazna da su se oni razveli i da oni dile veliku imovinu.

Imamo slučajove kad su stranke poznate u varoši, na primer, političari, a radi se o krivičnom dilu klevete, il uvride, njima ni malo ne imponuje da se o tom divani. Onda se oni odlučivaje za stručne medijatore koji će vodit njev slučaj. Il, imali smo slučajove razni isplata. Ako čovik ne mož da plati, ko u jednom slučaju, kaže drugoj strani: ja bi to tebi platio, al prvo moram prodat traktor koji sam naslidio. Pa koji traktor imaš, pita, pa taki i taki. Onda kaže ovaj, znaš šta, meni triba traktor, ajd da vidimo kaki je, složi se ovaj. Ajde, i oni su očli, vidili, i čovik je priuzo traktor. Na kraju smo zaključili dogovor.

Pošto su se novine „Skandal" donedavno štampale u Subotici, a pošto su estradne zvizde vrlo ositljive na medije, Vesna Marković kaže da je uvik apelovala da to rišavaju u medijaciji, odnosno u vansudskom postupku.

A to je, prija sveg, ljudski dogovor. Kad stranke budu cigurne da je to ono što one žele, mi metnemo na papir, sud uzme na zapisnik, i odluka koja je doneta ima snagu izvršene isprave. Novi zakon o medijaciji će donet novinu da će medijacija bit obavezna prija svakog sudskog postupka i imaće snagu sudske prisude.

Vesna Marković je navela još niki zanimljivi primera da buduće stranke vide u kojim slučajovima se mogu obratit Odiljenju za medijaciju.

Na primer, ukoliko stranke imadu sukob s likarima i medicinskim osobljom, triba znat da je Likarska komora Srbije donela pravilnik po kojem se medijacija uvršćiva ko način rišavanja sporni odnosa. Oni imadu obučene medijatore likare koji rade na ovakim slučajovima.

Kako naša sagovornica kaže, putom medijacije mož bit rišen bilo kaki oblik dugovanja.

Na primer ako je skinut rod s njive a nije plaćen, pa arenda, sukob oko alimentacije, sukobe iz radnog odnosa (osim isplata minimalni zarada i kod otkaza Ugovora o radu, što se ne mož radit u medijaciji). Onda, smetanje posida, ako imate problem s komšijom. Recimo, raskid ugovora, ako stranke imadu ugovor o dvorbi, to je interesantno, jel ti sudski postupci traju najduže, od 10 do 15 godina. Bračne tužbe, naslidstva, raskidi ugovora, to su postupci koji najduže traju, a mogu putom medijacije bit rišeni. Ako imate spor s osiguravajućom kućom oko nike isplate štete, to takođe radimo. Znači, bukvalno sve što bi rišavali prid sudom, mož se rišit kod nas, van suda.

Vesna Marković poziva sukobljene strane da joj se obrate. Dovoljno je pozvat mobilni telefon 061-164-78-09, jel doć lično u zgradu Suda (kod Autobuske stanice), svakog radnog dana, a portir će ji uputit di se nalazi.

V. M.

BRAČNI PAR MARIJA I PAJO MAČKOVIĆ U BRAKU SU VEĆ 67 LIPI GODINA

Život piše romane

Vinčali su se sa 20 godina tako što je Marija uskočila, a Pajo iznajmio sobu, kupio krevet sa slamaricom, šafuner, astal, hokedle i malo rane, da bude za početak. Kasnije su saziđali kuću i tu u Subotici, i na moru, i dovršili školovanje, on za mašinskog indžilira, a ona za ekonomistu. Imadu ćer Miru u Njujorku, pa Marija i Pajo uskoro lete da je vide

Ako kogod živi zajedno u braku 67 godina onda je to pravi roman. **Pajo** (87) i **Marija** (87) **Mačković** , simpatični bračni par i velike divandžije, sa svoji 67 godina zajedničkog života su u Subotici na prvom mistu po provedenim godinama u braku. Vinčali su se 29. jula 1942. godine.

Brez obzira na svoje godine Marija i Pajo su zdravo vitalni, Pajo tira auto i uvik ima „crni fond" ako uleti u radar zbog brzine. On je rođen kod Kalvarije, osto brez mame kad je imo samo tri godine, pa ga je maćva odranila. Išo je u škulu samo IV razreda, i to u Golubovu škulu.

Išo sam ko dite služit, plaćali su me jedan dinar dnevno, kopo sam zemlju za valjke, čuvo svinje i ovce, a obučen sam bio ko da prosim. Sićam se služenja kod Anice Čokince Cincarke, di sam čuvo ovce. Zarađene novce davo sam roditeljima.

Pitamo Paju šta se kadgod moglo kupit za dva dinara, a on pripovida da je 40-ti godina radio kod jednog Čivutina koji je imo svoj servis.

Sićam se kad me je poslo s dva dinara, da sam kupio ila za ručak. Za jedan dinar su mi nasikli divenice, za po dinara mišane kisele salate, a za po dinara kruva.

Posli je Pajo izučio zanat pricizne mehanike, pa je popravljo gramafone, bicigle, šivaće mašine. Dok smo bili u gostima kod Mačkovićevi, na velikom i zdravo starom astalu sušila se tarana od 7 kila brašna, pravljena na mašini za meso u koju je Pajo „uglavio" svoju tehniku.

Marija je rođena Milunović, a završila je V razreda osnovne škule, IV u Bajskoj škuli, a peti kod Mlične pece.

Bilo nas je troje dice, a sigrali smo se šuturle, erberečke, priskakali smo štrangu... Što se tiče divojčenja počela sam ić po skupštinama, tako su se zvala druženja po kućama el salašima, i to nediljom poslipodne. Lipo smo se slagali, nismo pitali ko je šta. Zdravo sam volila, al i znala igrat, od tetaka i ujne sam već od šest godina naučila sve bunjevačke igre. Inače, baćo je sviro armoniku.

Pajin baćo Vranje je radio u „Ferumu", a kad je fabrika propala išo je popravljat vršalice i brat kuruze. Nuz Somborski put bilo je tušta dudova, baćo je išo da ji kreše i kući donosi režu (granje) za loženje. Sin mu je išo nosit užnu.

Počo sam se momčit sa 18 godina. Postojala je omladina „Jadranske straže" u Golubovoj škuli, u podrumu. Zabava je bila poslipodne nediljom. Sami smo stvarali skečove, bile su to jednočinke, a stariji su dolazili gledat – divani Pajo i kaže da je on glumio, a Marija je bila šaptač. – **Posli sam je pozvo u bioskop „Lifka" da gledamo film „Flaš Gordon". Godinu dana smo se zabavljali, a onda sam na Marin došo da joj čestitam imendan i poklonio joj jedan crven salvet na kojoj su izvezena slova P i M. Salvet je već izanđan, al ga Marija još čuva. Čuvaje se i lipi tanjiri za kolače, koje sam joj dao u dar.**

Pajo dalje pripovida da je u Gatu

iznajmio sobu, kupio krevet sa slamaricom, jedan šafuner, astal, dvi hokedle, klupu za držanje kane i kabla za vodu.

Sićam se, kupio sam 25 kila krumpira, po kile soli, brašna, svega pomalo za početak. I Marija je uskočila za mene.

Bilo je to 23. maja i 1942. godine. Bila je subata prid Dove, i to posli bioskopa, a imala je 20 godina. Brat je dono skroman bućur za mladom.

Mama nije bila zadovoljna mojom udajom – pripovida Marija, koja je radila ko politirka kod „Fistera". **– Baćo i mama su ipak posli omekšali i pozvali nas u goste.**

Pajo i Marija imaje ćer Miru, koja živi u Njujorku, pa se spremaje da treći put odlete do svoje ćeri.

Dok smo radili napravili smo i kuću u Budvi, pa smo 25 godina živili malo u Budvi, malo u Subotici. Na kraju smo ipak prodali kuću na moru.

Uz rad su se Pajo i Marija doškulovavali, on je steko diplomu mašinskog indžilira, a ona je završila ekonomsku škulu.

Putovali su tušta, bili su u Italiji, Švedskoj, Danskoj, Belgiji, Švajcarskoj, Rusiji. Iako su stari, nisu sami, o njima se stara Dara, Pajine sestre ćer.

M. Horvat

BUNJEVAČKA ZDILA

Napravite voćni kolač

Potribno je za koru:
5 žumanjaca
20 deka šećera
1,5 deci mlika
1,5 deci ulja
25 deka brašna (mekanog)
1 prašak za pecivo

Za puding:
1 kila očišćenog voća
2 kese pudinga (voćnog)
6 kašika šećera
Za snig:
5 biljanaca
20 deka šećera

U prokuvano voće (kojem je dok se kuvalo dodato vode jel soka u zavisnosti od sočnosti voća) ukuvat puding pomišan sa šeće-rom i razmućen s vodom. Gustina gotovog pudinga triba da je približna gustini pudinga pravljenog s mlikom. Ostavit ga da se malo proladi.

Umutit žumanjca sa šećerom pa umišat i druge sastojke i razlit u podmazanu tepciju sridnje veličine. Pečenu koru izvadit iz lerne, isključit je i ostavit vrata otvorena. Mlak puding ravnomirno rasporedit po kori a svr njega čvrsto ulupan snig od biljanaca i poravnat nožom. Snig se mož napravit i od više biljanaca (u istoj srazmiri povećat i količinu šećera) pa će kolač sotim bit bogatiji. Vratit tepciju u lernu, i uključit na 100 stepeni, pa ostavit oko po sata da se snig prosuši. Prija neg što se izvadi pojačat temperaturu, al čim se uvati zlatno-žuta korica izvadit ga iz lerne. Kad se proladi isić kocke.

Ovaj kolač se mož pravit priko cile godine, počev od jagoda i malina pa nadalje od višanja, zerdelija, brisaka, krušaka i šljiva, sve do tunja. Zimi od kompota jel od jabuka u koje po želji mož dodat cimeta, jel limunove kore. Voćni puding triba da pasira nuz voće u koje se umiša a ako ga nema uzet od vanilije.

G. D.

Sveci koji se spominjemo

Blaženu Divicu Mariju slavimo ko kraljicu neba i zemlje. Ona je majka sviju nas - to ne triba zaboravit! Marijini svetilišta ima po cilom svitu - misto di se ona ukazala - a najčešće se ukazivala dici i mladima. Bunarić je nama najbliže sveto misto, a išlo se u Doroslov, na Tekije i u Bili Aljmaš.

Poslidnje nedilje avgusta miseca je proštenje na Bunariću tamo iđe tušta svita da joj se mole i traže pomoć u svim nevoljama i bolestima. Bunarić ko sveto misto se spominje zdravo odavno a križ je podignut 1893. godine. Prija je bila jedna mala kapelica i jedan bunar, u kapelici se služila sveta misa a svita svud okolo po travi. Običaj je bio da se svaki, a i danas ko viruje, umije opere noge i napije te vode. Dolazilo se kadgod iz daleka na parasničkim kolima pa su i dicu nosili.

Legendi o Bunariću ima više, jedna kaže da su čovik i žena tamo blizo orali, a dite je sidilo u ladu i kazalo da je došla jedna žena u bilom ruvu, al oni je nisu vidili.

Druga legenda kaže da je tamo nedaleko živila jeda bolesna divojka, koja je kazala da je vidila Gospu koja joj je kazala da tamo ima jedan izvor, pa da se umije i napije od te vode. Divojka je bila zdravo bolesna, pa su čeljad mislila da bunca. Ocu je bio žavo ćeri, pa je uprego konje i odno divojku tamo, ona je pripoznala misto di joj Gospa kazala da je izvor, oma se napila vode i poneli su je kući pa se oprala u toj vodi i ufriško sasvim ozdravila.

Spominjemo se i jednog sveca novijeg vrimena, Maksimilijan Kolbe koji je bio svećenik i umro dobrovoljno, u vrime II svitskog rata u koncentracionom logoru Aušvic, da spasi jednog čovika koji je imo više dice.

Mala Gospojina je 8. septembra a to je dan kad je rođena Blažena divica Marija. Ona je bila jedino dite svetice Ane i svetog Joakima. Mariju slavimo ko Radosnu Gospu, Žalosnu Gospu, Crnu Gospu, Porcijunsku Gospu, Kraljicu krunice, al to je jedna jedina Blažena Divica Marija. Ako ne možemo otić daleko na sveto misto, njoj se možemo molit i u najbližoj crkvi, pa i kod svoje kuće, ona nas razumi i čuje naše molitve, ona nikog neće odbacit. Zato mladi ako ste u napasti jel u kakoj nevolji molite se našoj nebeskoj majki.

A. V. K.

SIĆANJE NA KADGODAŠNJE OBIČAJE

Kad prođe dužijanca

Kad se žito ovrlo, onda su čeljad malo odmorila i počeli su druge poslove, koje je tribalo poradit dok se ne počnu brat kuruzi

Posla je uvik bilo zdravo tušta i svaki dan. Ljudi su se raspitivali u kojoj vitrenjači, suvaji, el mlinu (vatrenki) daju najlipče brašno, pa su tamo nosili novog žita da se samelje brašno. Kadgod u Austro-Ugarskoj su po lipom vrimenu tušta nji nosili mlit u vodenice na Dunavu, najčešće u Baju.

Uveče su nagrnili u džakove žita, natovarili na parasnička kola, pa ujtru rano krenili. Isprid mlina se nakupi dosta dugačak red kola. Mlilo se polagano, svaki je od svojeg žita dobio brašno i mekinje.

Za mlivenje su mlinari uzimali ušur. Kad donesu brašno kući žene su oma zakuvale jedan mali kruv el lepanju, da vide jesul dobili lipo brašno.

Bilo je poslova što je bilo najzgodnije sad u lito poradit. Pravilo se veliko spremanje soba, perje se iznesivalo na sunčanje a i ruvo što se ne nosi liti, iznesivalo se na sunce da se prosunča da ne bi ušo moljac pa ga izgrizo. A najviše se moralo pazit na sukneno ruvo, ponjavice, pregače, čaršape suknene, kaputе striganske i šepice. Kad se unese unutra mećalo se doli malo suvog duvana. Bilo šlingovano ruvo se liti pralo i popiralo na suncu, a to se radilo ovako. Bili šling i košulje kad se operu rastre se po čistoj zelenoj travi, pa kad se osuši opet se polije ladnom vodom, tako se ponovi 2-3 puta, sunce izvuče ako je digod požutilo, pa ostane zdravo lipo bilo.

Voće kako je koje prispilo tako se duncovalo i kuvo pekmez. Duncovalo se većinom na suncu a kadgod se dosta i sušilo voća. Povadi se bili i crni luk, pa se očisti i oplete u vinac, pa metne na promaju da se suši. Kad se ovce ošišaje žene su vunu prale i sušile na suncu, pa ostave do zime onda se češljalo i prelo, pa se tkalo i štrikalo. A mogla se vuna odnet u fabriku da se promine za opredenu vunu.

Muškarci su imali svoj poso koji su radili ujtru za lada išli su sić zaperke po kuruzi a prid veče su na koli donesivali kući sotim su ranili josag, kad se dotiraje s paše da njim se po jedan naramak. Liti kad su krave u korlatu košara se namazala blatom i krečom i poprave jasle. Često su se kuvali kuruzi u klipu kad prispiju. Kogod nabere i donese mladi klipova kuruza pa se metne u koto na polju na katlanku da se kuvaje. Kad se skuvaje sva čeljad i dica posidaje u lad pa se šale i pripovidaje dok idu kuruze. Lito je bilo prava uživancija za dicu na salašu, zato su dica i ona iz varoši volila ić u rod, el kod rodova na salaš, jel kadgod se nije išlo na more ko sad, samo po digod koji.

Dica su ujtru i pridveče tirala josag čuvat al su oni to sve vrime proveli u sigri. Na strniki su se sigrali kasalisice, a erberečke, vije, šuturle, pegle, trganaca i drugo na ledini el u avliji već koliko je bilo dice sigrača. Oni malo veći su i kuruza purili, a manji su njim dotle čuvali svinje, pa su svi ili kuruza. Tako je prolazilo kadgod vrime, malo posla pa malo oduška i tilu i duši. Sve dok ne zajeseni kad su se počeli brat kuruzi.

Ana Vojnić Kortmiš

Pripovitke iz budžaka

Lavovski dio

Po Ezopovoj basni zajedno nađu komad mesa magarac, lisica i lav. Kad su ga dilili magarac meso podili na tri jednaka komada. Lav nezadovoljan podilom poide svoj komad mesa i magarca. Kad je lisica svatila šta se desilo, ona lavu udili i svoj komad mesa, a za se uzme samo košćure.

Iz ove basne je nastala latinska izreka societas leonina (šta je zapravo lavlje društvo) s porukom: ko se s lavom druži, izvuče tanji kraj, jel lav redovito uzima lavovski dio.

Lovorov vinac

Najpreg su stari Grci i Rimljani slavodobitniku nuz sve počasti i priznanja glavu okitili lovorovim vincom. To je bio znak slave i pobide, priznanje koje je slavodobitniku tušta značilo. Na priliku kod Rimljana je vojskovođa, kad je nadobio velikog neprijatelja, svečano ušo u Rim na kvadrigi (jednoosovinska kola s četri konja), ispod trijumfalne kapije, di su ga svečano okitili lovorovim vincom, vridnim priznanjom. Tu i tamo još i danas mož vidit da slavodobitnika okite lovorovim vincom, a katkad s njim okite i trkačkog konja.

U lovor grom ritko pukne jel je nisko drvo, često grm. Zato su virovali da će lovorov vinac slavodobnitka sačuvat od groma tj. od kojekaki nedaća.

Lovor je bio posvećen Apolonu i bio je muškarcima na velikom glasu ko lik za čišćenje posli žderanja (Lukulove gozbe!), po čemu su muškarci poznatiji od žena. Nuz to, virovali su, da lovor čisti ne samo tilo već i dušu, pa je bio od hasne i za ženskarenje. (Apolon, bog proricanja, muzike i ličenja, bio je na velikom glasu ko švaler).

Lovor (lorber, lat. Laurus nobilis) je drvo kožasti zimzeleni ovalni mrišljavi listova.

Njegove osušene listove i danas kuvari hasniraje za bolji šmek kojekakim ilima.

Eho

Eho (grč. odjek) je jeka – ponavljanje zvuka el glasa u prostoriji el prirodi.

Eha je smišna (ljupka) nimfa. Izazvala je Herin (Zevsova žena) gnev. Kad bi Hera probala uvatit nevirnog Zevsa (vrhovni bog) s kojom nimfom, Eha bi je zagovarala dok nimfa ne pobigne. Kad je Hera otkrila ovo lukavstvo, odluči da Ehi oduzme moć govora dogod joj se kogod ne obrati, pa i onda da mož ponavljat samo poslidnje riči koje su joj upućene.

To je imalo tužan kraj, kad se Eha zaljubila u lipog momka Narcisa. Njezin ograničen govor izazvo je tušta nesporazuma pa je Narcis napušto, jel je (možda) mislio da se špota s njim. Eha je bila toliko nesrićna da se pritvorila u senku, dok naposlitku nije sasvim nestala. Samo se glas i dalje čuje na tušta mista: vraća riči koje drugi ljudi izuste, osobito u praznoj prostoriji, el kaki drugi zvuk odjekne u širokom i ograničenom prostoru.

A. Stantić

NA VII „SUSRETU NA BANIJI" GOSTOVALI TAVANKUĆANI

Tavankutski BKC u Hrvatskoj

U BKC-u u Tavankutu zadovoljni jer se cilo veče na bini vijorila i bunjevačka zastava

Jula 25. tavankutski Bunjevački kulturni centar je gostovo u Malom Gradcu, mistu nedaleko od Gline, na VII „Susretu na Baniji". Skupilo se oko 800 gledalaca u mistu s oko 200 kuća, da čuju narodne pisme i vide igre. Bilo je gostivi iz Kragujevca, Beograda, Trpinja, Vukovara, Pakraca, Daruvara, Belog Brda.

Tavankućani su nastupili na samom početku, posli domaćina, al i pri kraju programa koji je trajo tri sata. Dolasku Tavankućana u M. Gradac kumovali su **Ljuba Vrga**, koja je ko izbeglica živila u Subotici i **Čedomir Pađen**. Na festivalu su se čule pisme „Tri livade", „Moj konjiću laki lagani", „Ranila Milka slavuja", „Svilen konac" i druge, a jedan derančić je na armoniki odsviro čardaš.

U BKC Tavankut su zdravo zadovoljni što su bili na ovom festivalu i što se bunjevačka zastava vijorila cile večeri na bini. Na festivalu je učestvovalo 17 društava, od koji je, kako kažu u BKC-u, tavankutsko imalo poseban tretman.

M. Horvat

U SOMBORU OVE GODINE ODRŽANA DEVETA DUŽIONICA

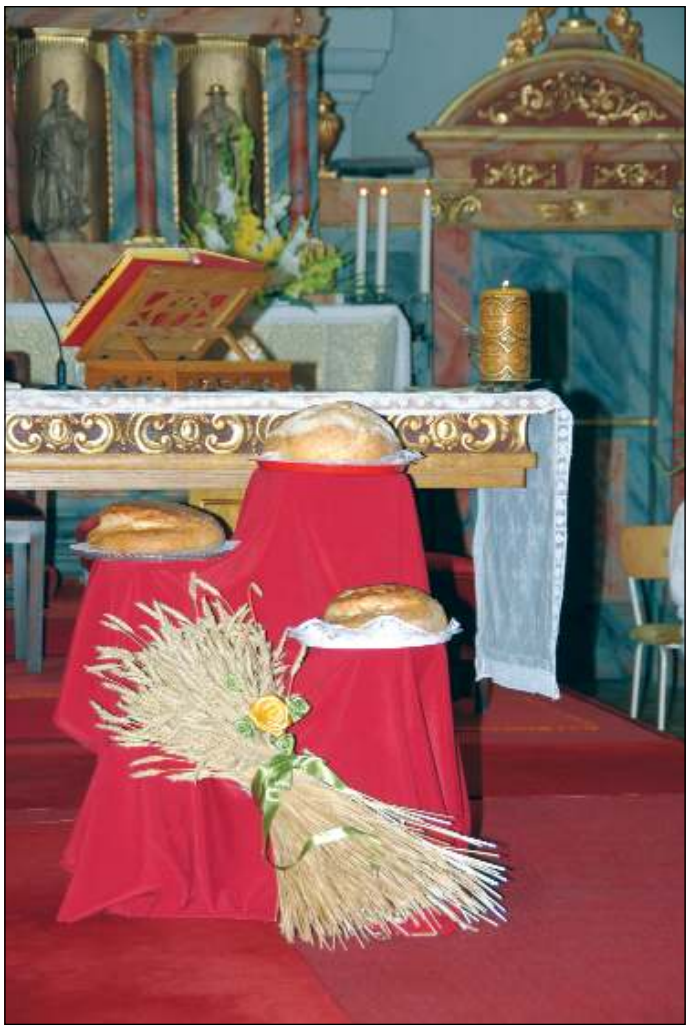
Slavlje posvećeno kruvu

„Dužionica 2009" prvi put je dobila karakteristiku zajedničke, gradske kulturne manifestacije

U organizaciji UG „Bunjevačko kolo" iz Sombora Dužionica, ove 2009. godine, počela je 1. avgusta, izložbom ručni radova članica slamarske sekcije „Bunjevačkog kola". U večernjim satima veliki broj Somboraca uživao je u Atrijumu gradske kuće u Somboru, di su bagatstvo i lipotu narodni nošnji i običaja priredili članovi GKUD-a „Ravangrad" iz Sombora, koji su koncert i otvorili spletom bunjevački igara. Na bini su se sminjivali igrači i nošnje a veliko interesovanje i oduševljenje izazvali su dragi gosti iz Slovenije iz KUD-a „Rožmarin" iz Dolene kraj Maribora. Med brojnim Somborcima – gostima ove večeri, bili su i gosti iz KUD-a „Bunjevačka zlatna grana" iz Baje, koji su se sutradan na sam dan Dužionice prikazali u svečanim, prilipim bunjevačkim nošnjama. Upravo te večeri bilo je i svečano pridstavlja-

nje ovogodišnjeg para bandašice i bandaša Ružice Cigić-Parčetić i Zorana Dujmovića, koji su svečano okićeni perlicama radovima slamarske sekcije.

U nedilju, 2. avgusta svečanost Dužionice počela je u ranim jutarnjim satima okupljanjom svi učesnika i gostivi već tradicionalno, u parku isprid „Fijakera starog", otkaleg je i krenila svečana povorka fijakera. Na fijakerima se stiglo prid crkvu sv. Trojstva, cila povorka pridvođena bandašom i bandašicom uputila se na svečanu misu zafalnicu. Na svetoj misi prisustvovo je i gradonačelnik Sombora mr Dušan Jović sa suprugom, načelnik gradske uprave Irina Burka-Parčetić sa suprugom, ko i brojne zvanice i virnici, i veliki prijatelj „Bunjevačkog kola" slikar Sava Stojkov.

Posli mise na trgu sv.Trojstva razvilo se lipo, široko bunjevačko kolo nakon čega su se učesnici svetkovine na fijakerima, paradno uputili gradonačelniku Sombora. Ko pravi domaćin, gradonačelnik je sa suprugom dočeko goste u svečanoj sali Županije di se prija pozdravne riči gradonačelnika zaorila pisma iz svih grla i srca: „Podvikuje bunjevačka vila". Nakon pozdravni riči gradonačelnika, bandašice su pridale posvećeni kruv gradonačelniku kojim su se počastili svi prisutni u svečanoj sali. Uslidio je koktel a isprid Županije razvilo se bandašicino kolo puno mladosti i lipote članova GKUD-s „Ravangrad", KUD-a „Ružmarin" iz Slovenije i „Bunjevačke zlatne" grane iz Baje.

Veselje se nastavilo u toku svečanog ručka, kad se mnogobrojnim gostima izmed ostali: pridsidniku Bunjevačke matice Ivanu Sedlaku, pridsidniku Bunjevačke stranke Vojvodine Branku Franciškoviću, gostima iz Slovenije, Subotice, Baje, Bajmoka... pozdravnim ričima obratio počasni pridsidnik UG „Bunjevačko kolo" Đuro Bošnjak.

Uz lipu svirku i pismu orkestra „Đuvegije" igrali su i mladi i stari jel „kolo igra, svako mu se divi, nek se znade da Bunjevac živi"! **R. P.**

BUNJEVAČKI NACIONALI SAVIT U VELIKOJ VIĆNICI PRIREDIO SVEČANU AKADEMIJU POVODOM SVOG NACIONALNOG PRAZNIKA

Obilužen Dan Dužijance

Bunjevci su svoj nacionalni praznik Dan Dužijance, 15. avgust, obilužili svečanom akademijom 14. avgusta. Akademija je održana ko i uvik u Velikoj vićnici Gradske kuće prid brojnim positiocima. Najprija su intonirane država himna pa svečana pisma Bunjevaca, da bi oma posli tog u salu ušli mladi u bunjevačkoj nošnji noseć veliku krunu i vinac od klasja novog žita. Najsvečaniji trenutak je bio oma posli tog kad su u salu ušli bandaš i bandašica, **Nikola Sivić** i **Jelena Iršević**, iz Tavankuta, noseć kruv od novog žita. Oni su ga pridali domaćinu, **Nikoli Babiću**, pridsidniku Bunjevačkog nacionalnog savita, koji je i organizator obilužavanja ovog nacionalnog praznika.

Primajuć kruv i zafaljujuć se, Babić se obratio positiocima u Velikoj vićnici. Kazo je da je Dužijanca nastala iz običaja koji je prirasto u tradiciju, i da bi sad prikidanje tradicije značilo gašenje našeg identiteta.

Avgust 15. za Bunjevce je jedan veliki svetac Velika gospojina, i manifestacija kojom izražavamo naš identitet i zafalnost za najveće bogatstvo - godišnji kruv. I na kraju, moram kazat da je bunjevački narod, danas više nego ikad izložen opasnosti. Napadi na Bunjevački nacionalni savit uoči donošenja novog Zakona o izboru nacionalni savita i njevim nadležnostima, i izbora za novi Bunjevački nacionalni savit, sračunati su da se uruši ključna institucija, da naš Nacionalni savit prikine sa radom i da tako nema ni bunjevačke nacionalne zajednice. To nećemo dozvolit ni mi u ovom sastavu, a ni oni u novom – kazo je med ostalim Nikola Babić.

Od ugledni gostivi svečanoj akademiji prisustvovali su **Jene Maglai**, pridsidnik Supštine grada, **Tomislav Veljković**, potpridsidnik Skupštine grada, **Slobodan Čamprag**, član Gradskog vića zadužen za obrazovanje, zatim gosti iz Pokrajine, **Adrijan Borka**, iz Pokrajinskog sekretarijata za upravu, propise i nacionalne manjine, i **Atila Juhas** iz Pokrajinskog sekretarijata za kulturu. Tu su bili i gosti iz Mađarske i iz Kaća. Telegrame čestitke poslali su ministar za ljudska i manjinska prava **Svetozar Čiplić** i **Saša Vučinić**, gradonačelnik Subotice.

Svečanu akdemiju su upotpunili narodni orkestar i folklorna sekcija tavankutskog Kulturnog centra. O dužijanci ko starom običaju našeg naroda ekspoze je izno **prof. dr Branko Ćupurdija**, redovni profesor na Filozofskom fakultetu u Beogradu.

B. E.

DR ALEKSANDAR RAIČ: PODILE MED BUNJEVCIMA I PITANJE BUDUĆNOSTI

Uvod u bunjevačko pitanje

Upoređenju sa vojvođanskim prosicima, nivo ekonomske aktivnosti ukupnog stanovništva posmatrani dvadeset naselja saobražen je s odgovarajućim vojvođanskim prosikom (indeks 103) dok je nivo ekonomske aktivnosti ženskog stanovništva dvostruko viši neg u cilini Vojvodine (indeks 211).

Posmatrajuć raspored aktivnog stanovništva dvadeset relevantni naselja, na tri osnovna sektora ekonomije, mož se konstatovat da je u primarnom sektoru (proizvodnja sirovina) angažovano 15,44% ukupnog aktivnog stanovništva koje obavlja zanimanje (ukupno žensko aktivno stanovništvo je u ovom sektoru angažovano s 11,17%), u sekundarnom sektoru (prirađivačka industrija) angažovano je 34,37% ukupnog aktivnog stanovništva (29,18% aktivnog ženskog stanovništva) a u tercijarnom sektoru (usluge, društvene dilatnosti) angažovano je 50,19% ukupnog aktivnog stanovništva (59,65% aktivnog ženskog stanovništva). Žensko aktivno stanovništvo je srazmirno više angažovano u dilatnosti trgovine (17,33% prema 15,26%), ko i u dilatnosti hotela i restorana (5,43% prema 2%), obrazovanja (7,57% prema 4,6%) i zdravstvenog i socijalnog rada (13,56% prema 7,68%). U poređenju sa vojvođanskim prosicima, angažovanost aktivnog stanovništva odskače u dilatnostima zdravstvenog i socijalnog rada (indeks 129), saobraćaja, skladištenja i veza (indeks 144), trgovini i servisnim uslugama (indeks 119), prirađivačkoj industriji (indeks 112), finansijskom posridovanju (indeks 114), ostalim komunalnim, društvenim i ličnim uslugama (indeks 117).

Ukupni demografski proces i društveno-ekonomske aktivnosti stanovništva dvadeset naselja važni za opstanak i razvoj vojvođanski Bunjevaca i bunjevački Hrvata dobija izraz u ekonomskoj strukturi ovog stanovništva (tabela 8).

Tabela 8 - Ekonomska struktura stanovništva dvadeset naselja 2002.

	20 bunjevačkih naselja ukupno	%	Odnos-indeks prema Vojvodini
Aktivno stanovništvo svega	90704	45.44	101.15
obavlja zanimanje	71150	68.26	101.95
žensko svega	39831	38.22	104.58
obavlja zanimanje	31168	78.25	104.14
Lica s ličnim prihodom			
svega	46308	23.20	115.26
žensko	26828	25.74	121.86
Izdržavano stanovništvo			
svega	62363	31.24	89.81
žensko	37466	35.95	85.21
Lica na radu - boravku u inostranstvu do 1 god.			
svega	239	0.12	72.62
na radu	192	80.33	106.96
članovi porodice	47	19.67	78.99

Ukupno aktivno stanovništvo u analiziranim naseljima obuvaća 90.704 osobe što čini 45,44% ukupnog stanovništva ti naselja. U momentu popisa stanovništva (31. mart 2002. godine) 68,26% ovog ukupno aktivnog stanovništva obavljalo je zanimanje dok ostali 31,74% nije bilo uključeno u ekonomski proces. U slučaju ženskog stanovništva, u kategoriju ukupnog aktivnog stanovništva spadalo je 38,22% ukupnog ženskog stanovništva od čega je zanimanje obavljalo 78.25% a van ekonomskog procesa je bilo 21,75% žena. Iz ovi podataka je očigledna disproporcija u nivou aktivnosti ženskog i muškog stanovništva. Od ukupno 95.387 osoba muškog pola, u ukupno aktivno stanovništvo računa se 50.873 osobe el 53,33%, a od 104.227 osoba ženskog pola u ukupno aktivno stanovništvo računa se 39.831 osoba el 38,22% (u odnosu na ukupno stanovništvo, u 2002. godini zanimanje je obavljalo 41,92% muškaraca i samo 29,9% žena). Dilomično ova rodna disproporcija u ekonomskoj aktuvnosti je poslidica dužeg životnog vika žena al sotim razlozi diskriminacije žena u ekonomskoj dilatnosti ne iscrpljivaje. U odnosu na vojvođanski prosik, ove disproporcije su u posmatrani dvadeset naselja malo izraženije (indeks 104).

U odnosu na vojvođanski prosik, za dvadeset naselja važni za život i razvoj vojvođanskh Bunjevaca i bunjevački Hrvata, karakteristične su još dvi dirpoporcije: veća zastupljenost lica s ličnim prihodom i manja zastupljenost izdržavanog stanovništva. Lica s ličnim prihodima (penzioneri, primaoci stipendija, i sl.) u ukupnom stanovništvu analizirani naselja je 23,2% a u ženskom stanovništvu udio ove kategorije ekonomski obezbiđeni osoba je 25.74%. Obadva ova pokazatelja su u dvadeset posmatrani naselja značajno iznad vojvođanskog prosika (indeksi 115 odnosno 122). Kada je rič o izdržavanom stanovništvu (malolitni članovi porodice, članovi brez prihoda, nezaposleni i sl.) u ukupnom stanovništvu posmatrani naselja udio taki osoba iznosi 31,24% a u ženskom stanovništvu 35,95%. Obadva ova pokazatelja su značajno ispod vojvođanskog nivoa (indeksi 90 odnosno 85),

Za posmatrani dvadeset naselja, važni za razumivanje društveno-ekonomskog položaja vojvođanski Bunjevaca i bunjevački Hrvata, mož se zapazit ko karakterističan podatak o licima na radu – boravku u inostranstvu do jedne godine (u momentu popisa stanovništva 2002. godine). Podatak o samo 239 lica na radu – boravku u inostranstvu, što iznosi samo 0,12% ukupnog stanovništva, i, u odnosu na vojvođanski prosik rada – boravka u inostranstvu dostiže jedva 73%, upućiva na slabu pokretljivost posmatranog stanovništva i, u daljoj analizi (ne računajući priprike viznog režima i sl.), na nedovoljnu pripremljenost-obrazovanost za nastup na inostranom, prvenstveno evropskom tr-žištu rada.

Mož se zapazit da na rad u inostranstvo odlaze pojedinci brez članova porodice, što ukaziva na sezonski, privrimen karakter taki radni nastojanja, odnosno, na odlazak na rad u inostranstvu neoženjen i neudati mlađi osoba.

Nastaviće se ...

O KNJIZI SANJE VULIĆ, VITEZOVI HRVATSKOGA JEZIKA U BAČKOJ

O viteštvu – neviteški

Knjiga Sanje Vulić zanimljiva je po nastojanju da odbrani ono što se odbraniti ne mo-že i da dokaže da se bunjevački pisci, kojima su komunisti 1945. naredili da budu Hrvati, moraju tretirati na isti način na koji i Gol-doni u sklopu talijanske književ-nosti. Razlike između Goldonija i Milovana Mikovića, međutim, pri-lično su oštre: Goldoni je ušao u talijansku književnost, može biti, još pre 200 godina (razume se – ako Venecija spada u talijanski je-zički prostor), a Miković je pre 19 godina još bio Bunjevac. Osim to-ga, u Goldonijevo vreme i makar još 100 godina posle njegove smrti, za hrvatsko ime nije se ni znalo istočnije od Moslavine i Cetine (pri čemu je tamo hrvatsko ime bilo „zazorno kao u Hrvatskoj ime kranjsko"). A u vezi s tim mogla bi se postaviti i neka druga pitanja. Recimo:

1) Šta znači zapis Julija Benešića iz 1911. da se „stide srijemski momci da glasno za sebe reknu, da su Hrvati"? Svakako – zato što to ranije nisu bili.

2) Kako se desilo da je 1912. godine u Subotici popisano samo 26 (i slovom: dvadeset šest) Hrvata? Svakako – zato što ih više nije ni bilo.

3) Otkud su se na Velikoj narodnoj skupštini u Novom Sadu, koja je 25. novembra 1918. izglasala prisajedinjenje Baranje, Bačke i Banata Srbiji, našla 84 Bunjevca, 3 Šokca i 2 Hrvata? Svakako – zato što Hrvata (više) nije (ni) bilo. Kao što je Bunjevaca i Šokaca bilo više od 70.000.

Zbog toga se na raspravu o „Hrvatima u tzv. Vojvodini" (kako je to označio jedan agilni hrvatski lingvista) zaista može gledati kao „na uvredu zdravog razuma" (što je, opet, njegov navod) budući da sve činjenice upućuju na to da se u Vojvodini može govoriti jedino o „tzv. Hrvatima". (Potvrđuju to i naj-noviji podaci da u osnovnim školama u Subotici, od ukupno 16.232 učenika nastavu na „hrvatskom je-ziku" pohađa samo 150 [ili 0,92%], često sa samo 5–6 učenika u ode-ljenju.)

Hrvata, dakle, u Vojvodini nije bilo, makar do one komunističke naredbe, kao što ih, do pre stotinak godina, nije bilo nigde po štokavskim prostorima: ni u Slavoniji, ni u Bosni i Hercegovini, ni u Dalmaciji, ni u Dubrovniku (a tamo gde se katolici nisu izjašnjavali kao Srbi, oni su bili katolici, ali ne i Hrvati – kako je o tome svedočio franjevac Ivo Frano Jukić).

O Hrvatima u Dubrovniku navodim samo dve pojedinosti:

1) Frano Supilo, urednik Crvene Hrvatske, posle Gundulićeve proslave objavljuje da je „Dubrovnik za hrvastvo osvojen". Pitanje je: a čiji je dotle bio? Ako se nekome ne dopada odgovor da je bio srpski, čime će dokazati da je bio hrvatski budući da se svoje nikad nije osvajalo.

2) Rafo Bogišić zapisao je da se „konačna asimilacija Gundulića i njegov sveukupni ulazak u hrvatsku kulturu odigrao na pragu novog vremena, u vrijeme preporoda". I dvostruko prevario: to se dogodilo kad je došla ona komunistička naredba, a kad je, „u vrijeme preporoda", „Osman" objavljen u Zagrebu (1843) – on je tamo primljen kao svaka druga knjiga na stranom jeziku (u ovom slučaju taj jezik bio je srpski). Tako je Gun-dulić prvi put „čuo da bi mogao biti Hrvat" – trista godina posle svoje smrti!

A o Hrvatima u Bosni i Hercegovini, uz ono što je zapisao I. F. Jukić, neka budu dovoljna, opet, samo dva zapisa:

1) Fra Grgo Škarić iz Širokog Brijega pokušao je „da ubedi rimokatoličku mladež u Bosni i Hercegovini da podrži pripajanje Srbiji" tvrdeći (1869) da „narod Ercegovački, vas to je narod Srbski, brez da ikakva drugoga u istome umješana ima: i to sami oni isti priznaju iz svoji običaja; iz svoga naričja, i iz pričanja od pamtivjeka svoji pradjedova".

2) Sarajevski nadbiskup Josip Štadler, potonji nadbiskup zagrebački, ustoličen je (1882) u maloj drvenoj crkvici (druge crkvu Sarajevu nije ni bilo), a kasnije se rezignirano žalio da franjevci „danas više nisu nikakvi Hrvati, svi oni sebe smatraju Srbima".

Pomenute pojedinosti ne mogu se uskladiti s „nalazima" Sanje Vulić da su se takvi „Hrvati" nalazili i u zapadnoj Bugarskoj „i pripadali provinciji Bosni Srebrenoj. Vodili su ih bosanski franjevci, koji su... u XVII. i XVIII. stoljeću organizirali škole za bugarsku djecu na hrvatskom jeziku. Mnogi bugarski dječaci, koji su se školovali na hrvatskom jeziku, kasnije su išli u Rim i postali katolički misionari. Jedan od njih je Krsto Pejkić (čudno „bugarsko" prezime – DP), koji je autor prve teološke kontroverze u hrvatskoj književnosti uopće. Svoje je djelo napisao na hrvatskom jeziku i na bosančici i objavio u Mlecima".

Ako se nadbiskup Štadler, dva veka kasnije, žalio da franjevci „nisu nikakvi Hrvati" i da u Bosni nije bilo Hrvata, teško se može verovati da se za njih moglo znati u Bugarskoj utoliko pre što se u XVII i XVIII veku za hrvatski jezik n(ij)e zna(lo) ni u Zagrebu (a bosančica je, i inače, uvek bila samo varijetet srpske ćirilice – i njome su pisali i franjevci sve dok su, po Štadlerovom određenju, bili Srbi).

A što se jezikâ tiče, Hrvati su ih imali mnogo desetina, a hrvatski su utemeljili tek na kraju XIX veka usvajajući Vukov i Daničićev model srpskog jezika. O tome najbolje svedoče sami utemeljitelji „hrvatskoga jezika":

1) Ivan Broz, autor Hrvatskoga pravopisa (1892), zapisao je da je „izradio pravila u glavnome prema načelima kojih se držao Vuk i Daničić, a samo gdješto odstupio od njihova pisanja";

2) Tomislav Maretić, u Predgovoru svoje Gramatike u stilistike hrvatskoga ili srpskoga jezika (1899), zapisao je i ove redove: „Ako sam htio, da ova knjiga bude onakova, kakova treba, morao sam građu za nju uzimati iz djela pisanijeh najboljim književnim jezikom. Svi ljudi, koji o toj stvari mogu suditi, slažu se u tome, da je Vuk Stefanović Karadžić do danas prvi naš pisac, što se tiče pravilna i dobra jezika, da je on za književni naš jezik ono, što je Ciceron bio i jest za književni latinski jezik." Dodajući da se Vuku „u pravilnosti književnoga jezika najviše približio Daničić", Maretić ističe da je i neka njegova dela „obilno upotrebio" i da „drugijeh izvora nije htio upotrebiti".

3) Isto to potvrđuje i F. Iveković za svoj i Brozov Rječnik hrvatskoga jezika (1901): „Pokojni nećak moj, gimnasijski profesor Dr. Ivan Broz, s namjerom da napiše rječnik Hrvatskoga jezika mnogo je godina skupljao građu za nj iz svijeh književnih djela Vuka Karadžića i Đura Daničića". Uz sve to, Iveković ističe da je „za temelj" njegovoj „radnji postavljen Srpski Rječnik" Vukov (1852), a „hrvatski" je samo po tome što su ga „spisali i na svijet izdali Hrvati".

„Hrvatski jezik", dakle, utemeljen je na srpskoj jezičkoj građi i to, bez ikakvih ograda, priznaju upravo oni „majstori" koji su mu temelje određivali i postavljali, a svi kas-

niji napori da se on „pretemelji", na osnovu svoje „tronarječne dimenzije", mogu se svesti jedino na staračku dokolicu: od Vukove i Daničićeve „jezičke japije" može se napraviti jedino srpski jezik (kao što je na osnovu kajkavske napravljen slovenački, a od engleske još nije „američki" niti od nemačke „austrijski").

Knjiga Sanje Vulić o „vitezovima hrvatskoga jezika u Bačkoj", zbog svega toga, može se označiti makar kao pretenciozna budući da književnicima čija dela jezički istražuje teško može pomoći da se „izmaknu u Hrvate" i izvesnije je da će kod njih probudити raspoloženost između onoga što jesu (bili) i onoga što je konjunkturnije da budu. Razlozi tome sasvim su prosti: jezik kojim hoće da pišu bio je i ostaje srpski, a nastojanje Bunjevaca da kao svoj književnojezički izraz utemelje sopstvenu ikavštinu mnogo je zasnovanije – ako ni zbog čega drugog a ono zbog toga što nemaju pretenzija ni prema čemu što nije njihovo. Ikavština, istina, i dalje jeste deo srpskoga dijalekatskog prostora, ali na njoj nije utemeljen srpski standardni jezik (pa otud ni „hrvatski") i Srbi u bunjevačke književnojezičke projekte nemaju nikakve potrebe da se mešaju.

A u procepu u kakvom se našla Sanja Vulić – za viteštvo neće ostati mnogo prostora.

Jer vitezovi prema istini moraju imati viteški odnos (a ako ga nemaju – oni ne mogu ni biti vitezovi); vitezovi ne pristaju da se nađu na pijačnoj tezgi, a još manje da se ispod nje skrivaju i nude samo odabranim kupcima.

Vitezovi ne popravljaju činjenice jer znaju da je za te poslove kvalifikovaniji neki drugi s(l)oj ljudi – za koje oni nemaju poštovanja. Vitezovi se potpisuju ime-nom, a potpis overavaju obrazom. I, takođe, nemaju poštovanja za one koji to čine po kriteriju „ko dâ više".

prof. dr Dragoljub Petrović

140 GODINA OD ROĐENJA VELIKOG SRPSKOG MISLIOCA (II)

Horizonti Slobodana Jovanovića

Ovakva država uništava i egzistencijalnu sigurnost pojedinca jer opstanak čini zavisnim od države i njene volje, odnosno volje vođe. Pretenzije ovakve države imaju eshatološke razmere stvaranja istorije pri čemu je država sveprisutna i predstavlja instituciju koja definiše i najmanji detalj socijalnog i individualnog života. „Tek totalitarizam je pokušao da državnu doista načini svenadležnom, što će reći svemoćnom. Uzdajući se u jednu tako slučajnu stvar kao što je genialnost jednog diktatora, ili naslanjajući se na jednu tako hipotetičknu stvar kao što je Marksova socialna teorija, totalitarizam je potpuno uništio ličnu slobodu, oglasio svoje vođe za svemoćne, a svoje doktirne za nepogrešne, i pokušao da pomoću državne vlasti, ili, tačnije rečeno, pomoću našeg još uvek nesavršenog činovničkog aparata, pravi istoriju, i priprema bilo nacionalni ili socialni milenium." [6]

Ovakva država veliki je protivnik individue i razvoja njene ličnosti. Sve je podređeno vladajućoj ideologiji ili bolje reći halucinaciji zasnovanoj na svemogućoj stranci ili vođi. Slojevitost i kompleksnost obrazovnog i kulturnog razvoja pojedinca, u ovim okolnostima, postaje remetilački faktor zdravom razvoju društva koje se identifikuje sa ideološkom slikom karakteristične i oblikovane mase. Stvaralaštvo i intelektualni bunt, ukoliko nisu svrsishodno odani zajedničkoj svesti, radikalno se iskorenjuju. Prozivka i uperen prst u nekog znači ili njegov egzodus ili likvidaciju. Stapanje je moralna odgovornost koja se u totalitarizmu sprovodi. Podaništvo i iracionalnost nasuprot kritičke misli. Kolektivizam uništava moralni kredibilitet pojedinca i nameće mu poistovećivanje sa masom ili grupom koja opet neguje svoj kolektivni egoizam, nepristupačan i suverljiv prema dijalogu, klaustrofobičan i netrpeljiv.[7] Posledica toga je kulturni sunovrat i potpuna dekadencija nacije koja živi u sopstvenoj iluziji duhovnog ozdravljenja i kulturnog i civilizacijskog napretka kojem je morao da prethodi euforični raskid sa dodatašnjom mizernom idejom liberalizma i stvaranje potpuno novog morala. „Totalitarci glede da prodru do same naše potsvesti kao do dubljeg i osnovnijeg sloja naše duhovnosti, u kome se kriju prave pobude naših postupaka. Prema tome razumljivo je da se totalitarci ne služe razlozima i dokazima. Umesto toga oni kao pri hipnotisanju uspavljuju naš razum, i pošto su trenutno stvorili u nama nešto nalik na mentalnu praznoću, nameću nam prostim ponavljanjem i naređivanjem svoje mišljenje."[8]

Naš izbor predstavljanja stvaralaštva S. Jovanovića u ovakvom obimu i obliku konteksta svoj epilog ima u raspravi o srpskom nacionalnom identitetu za koju je D. Batković rekao da je testamentarna. Ova rasprava u mnogo čemu predstavlja krunu Jovanovićevog promišljanja događajne istorije i pronalaženja određenih stavova koji su suštinski determinisali nacionalni identetitet.

Nacionalni identitet nije jednom za svagda dat identifikacioni kod jednog naroda već je on proizvod nacionalne ideologije koja je promenjiva i srazmerno određena datim vremenskim trenutkom i dominantni odnos aktera društvenog događanja. Jovanović opisuje uticaj značajnih ličnosti na nacionalni identitet, među njima on izdvaja Dositeja Obradovića, Vuka Karadžića, Svetozara Markovića...

Kultura je za Jovanovića najširi i najsvestraniji pojam koji otkriva stvarnu snagu jednog naroda. Srpski narod nije imao previše kulturnih ljudi koji su ga predvodili, ali to nije bila samo sudbina srpskog naroda nego i mnogih drugih i razvijenijih. Izvorište visokog kulturnog obrasca, Jovanović je pronašao u humanističkom čovekovom samospoznavanju koje je opet svoj identitet pronalazilo u atničkoj filozofiji. „Stari Grci su govorili: Poznaj sebe sama! Sve sa merom! Da bi našao merilo vrednosti, čovek mora uzeti sve stvari jedni celine. ...On ne beži od uspeha u životu, ali pazi da mu uspeh ne postane neodoljiva strast...Svoj pravilni duhovni razvitak smatra glavnim ciljem, ali opet zato ne precenjuje sebe sama jer uopšte ne precenjuje ništa."[9]

Ovako uspostavljen kulturni obrazac egzistirao je jedno vreme ali je bio aristokratska povlastica. Osnov njegovog rasprostiranja jeste obrazovanje i to masovno, a ne privilegovano. Srpski narod je tragao za kulturnim obrascem ali ga nije pronalazio i često je iracionalno i stihijsko preovladalo u populističkim pokretima koji su opredeljivali narod u najodgovornijim trenucima istorije. Elita koja je na taj način vodila narod bila je lišena kulturnog obrasca i Jovanović takve ljude naziva poluintelektualcima koji su razarali narodno biće.

Dr Saša Marković

MAGARAC KOD MEDITERANSKI NARODA

Crtice o magarcu

Nama je dobro poznat dalmatinski tovar, kako oni zovu magarca, koji je s čobanima dospio i u naš kraj. Kadgod su ga najviše hasnirali za nošenje tereta, a katkad i u vuči tereta. U Sredozemnim zemljama, osobito u brdskim i kamenitim krajovima život ti naroda se ne mož ni smislit brez magarca. Skroman je na rani, dobro dura žeđ, strpljiv u čekanju, na drvenom samaru kadar je ponet teret i priko sto kila. On je jedna od ritki životinja koji je kadar proć po kozjim stazama i rubom ponora, a da se ne poduzbije. Kad iđe sam nikad se neće izgubit u planini, šumi, magli, brespuću el na kakom drugom mistu di bi se čovik izgubio.

Magarca su odranjivali i hasnirali stari Egipćani još u IV milenijumu pr. Kr. Oni su jedno vrime u liku magarca pokazivali njevog boga Sunca, i Stvoritelja ljudi i bogova. I u Bibliji spominjedu divijeg i pitomog magarca. Stari Hebreji su virovali da je ugriz Magarca opasniji od ugriza kera, jel je kadar polomit košćuru čeljadeta. Heleni (stari Grci) su magarca posvetili bogu Bakhu (bogu vina i veselja), a kršćani su ga štovali jel je Isus na Cvitnu nedilju u Jeruzalem ujašio na magarcu. Biblija ga spominje oko stosedamdeset puta, najviše od svi domaći životinja.

U sridnjem viku za magarca su držali da mož ličit čeljade. Na priliku kog je ubola škorpija tom su svitovali nek uzjaši na magarca opako, licom prema repu el nek mu šapne u uvo šta ga strevilo, pa će bola prić na magarca. U novijoj Engleskoj jedno vrime su dlake iz magarcovog križa, kojeg je steko kad je nosio Isusa, triba metnit u kesicu, bolesnom obisit oko vrata i onda će se izličit od hripavca (magarećeg kašlja).

Magarac se ritko razboli, zdravo je otporan na bole, zato i kažu: „Kad bi veterinar moro živit od magaraca, a zubar od Cigana, obadvojca bi morali prosjačit el radit štogod drugo."

Zna se da su kadgod i u našem kraju ljudi kupovali i odranjivali magarce koje su u velikom disnotoru, u pokladama, zaklali s ranjenicima i napravili ko zna koliko košarova divenica. Skoro se nisu morali ustezat oćel njim se obistinit narodna: „Više dana, neg divenica".

Od zategnute magareće kože svircima prave doboše i bubnjeve.

Ribari su na kecu (mrižu za vaćanje kečiga) svezali nikoliko probušeni konjski el magareći kolinica i kad su je vukli po dnolu rike kondrljane košćure su ordinjale tupim zvukom koji je privlačio pažnju kečiga. Radoznale kečige su plivale oko mriže i podikoja se leđnim perajama uplela u tanke niti mriže. Kolinice su pomogle ribarima boljem ulovu kečiga. Dunavski alasi su za kece najčešće svezivali konjske kolinice, a Tiski alasi magareće, iako su magareće kolinice kraće al su zato skoro teške ko veće konjske kolinice.

Kad su pripisivali magarcu tolike osobine onda nije čudo da je ušo i u književnost u tušta naroda na Zemlji. Na priliku Ezop ga spominje čak u 37 basni. Poznata je pisma Pegaz i magarac Antona Aškerca, a u nas je Blaško Rajić u pripovitki Moje čobanovanje opiso kako je prošo s magarcom Masksin. Magarac je dospio i u filozofiju ko Buridanov magarac.

Kadgod su zanatlije: papučoši, šnajderi, ćurčije i sl. porteku na pecu nosili u lorama koje su vukli magarci. Njima se isplatilo držat ovu skromnu životinju jel je rad već opisani odlika za nji bio zdravo podesan.

Tako je to bilo sve dok u našem vrimenu kojekake mašine nisu počele odminjivat magarca u njegovima radnim zadaćama. Istina siromašniji narodi i danas ne mogu brez njeg.

Magarac u ričniku

Koliko se magarac kroz oko šest milenija saživio s ljudima vidi se i po tom koliko je riči el izreka stvoreno u kojima se on ističe el kudi.

BURIDANOV MAGARAC

Tušta su se čeljadi bavili pisanjom o magarcu, pa je tako dospio u filozofiju u izrazu „Buridanov magarac".

Francuski filozof Jean Buridan je u 14. viku počo raspravu da se ne mož voljom odlučit ako se nađe izmed dva jaka povoda. To je probo dokazat ako bi se magarac našo jednako daleko od snopa sina i kabla vode uginio bi od gladi i žeđi, jel ne bi se mogo odlučit šta će najpreg ist el pit.

Danas kaženu taki je ko Buridanov magarac za onog ko raspravlja o čemu što nema smisla.

Ko pozna i cini magarca on o njemu drugačije konta od onog za kog je magarac samo za ruganje:

• magarac - domaća životinja dugački ušivi

• magarčina – 1. velik magarac; 2. podrugljivo: glupavo čeljade

• mali magarac - pule

• magarče jedan - kad se koga blago i podrugljivo prikori

• magarac – umno ograničeno, glupavo čeljade

• magarica – 1. ženka magarca; 2. glupava ženska osoba, glupača

• poijo kurjak (lav) magarca – prišlo se priko čega ko da se nije ni trevilo; nikom – ništa

• naučit se ko magarac na batinu – steć naviku na štogod što nije ugodno, oguglat el naučit štogod brez razmišljanja

• pošlo magare nizastranu – stvari su krenile naopako, sve se pokvarilo

• pošlo magare na stranu – to nije važno, nemojmo se tim bavit

• pokazivat magareće uši – micati dlanovima nuz uši i tako koga izvrgnit ruglu rad gluposti

• magareće uši – 1. kad kogod ima uši ko u magarca; 2. ružno savijene ćoše listova knjige, pisanke...

• namagarčit koga - učinit koga budalom, izvrgnit ga ruglu

• magarcovod – na tvrđem papiru izvučene linije koji se podmeće pod čist papir za pisanje reda

• magareći most – kad u školi đak drugom đaku dotura pušku (odgovor na pitanje i sl.)

• magareće ostrvo – (školj) usamljeno ostrvo di su mediteranci ostavljali bolesnog i za rad nesposobnog magarca nek ugine

• magareća klupa – kadgod je u osnovnim školama bila skamija za kaštigovanje rđave dice

• magareće njakanje – kad se adreno dite brez povoda raznjače

• magareće godine - vrime odrastanja, pubertet

• magareće listve – kad kogod u službi napriduje na više položaje priko reda el to nije zavridio

• magareći hod - kad kogod tabana u sitno i pognute glave ko magarac

• magareći kašalj - dičiji kašalj, hripavac

• magareći trn – visoka biljka bodljivi listova s crvenim cvitom, kravačac lat. Onopordon acanthium

• ne zovu magarca u svatove da igra, već da vodu nosi – ne čeka koga čast, već poso

• ne lipši, magarče, dok trava ne naraste – ne mož se čekat na štogod šta će se ko zna kad trevit, šta se neće dočekat

• pravit od komarca magarca – priuveličavat štogod

• s konja na magarca – s boljeg na gore, s višeg položaja na niži

Blaško Rajić o magarećoj ćudi

Magareću ćud katkad unaprid ne mož pogodit, nikad se ne zna šta će uradit ako mu se ne dopadne čovikova nakana. Zna se poduzbit, a kad ga uzjaši nepoznato čeljade oće odjedared da stane, pođe natrag el se vući pa i zbaci čeljade koje mu objašilo sapi.

O ćudi magarca ostavio nam je sićanje i Blaško Rajić u pripovitki Moje čobanovanje (Blaško Rajić, „Bunjevčice", Matica Subotička 1937.). Blaško Rajić je posli osnovne škule kod kuma na krizmanju posto bojtar. Imali su i jednu staru magaricu, išla je spuštene glave i oklepani ušivi, na kojoj je i Blaško jašio, al nije bio zadovoljan s njom jel je naučio jašit u Gatu, na šnajderskim magarcima koji su bili izgledniji i brži od matore magarice.

Na vašaru je tetak kupio „... od nekih Dalmatinaca veliku magarčinu „Crn, vran ko gavran. Uši male i glava mala, noge visoke i tanane... kao kakav arapski konj." Nadili su mu ime Maksin. Taj lipotan je imo „loš adet: nije trpio dite u blizini svojoj." Nije bilo druge i jedared je moro Blaško odnet mliko u varoš. Maksinu su zatvorili oči da ve didi koga će nosit, Blaško je uzjašio na njeg al su mu kazali „da putom ne pisnem jer ako Maksin čuje moj dičji glas, bit će me na sve strane." Da Maksin dozna da ga jaši čovik Rajić je „okrenem deblji kraj štapa i okinem Maksina po glavi." Tako je stigo u varoš do Čičine kuće. Izlili su mliko, Maksinu zakrilili oči i Blaško ga uzjašio: „imo sam gaće u četri pole, jedva su stale mrske oko mog vitkog stasa" i tako je pošo natrag. Mirno je jašio dok kod jendeka punog dikice nije naišo na najboljeg druga, Šimu Mikinog. Kad je Šime vidio kako se Blaško šepuri na Maksinu zatraži da se i on oproba u jašenju. Veli Rajić „To je bilo mnogo. On da jaši! On, ni bojtar ni čoban. Bio je guščar..." i na to drekne: „Mani se ti jašenja!" Kad je Maksin čuo dičji glas „zastriže ušima, pogleda bisno natrag. Onda: po tri koplja u visinu skoči, a naprid skoči po četri..." Ovo jašenje se svršilo da ja Blaško pao „u jendek, strm i dubok do dva hvata, i stadoh se kotrljati po dikici u gaćama i u košulji baš do dna jendeka." Dok se Blaško tribio od nezgodni boca dikice Maksin je otkaso, a Blaško pišce odšeto do tanje. Tako se Maksin osvetio novom bojtaru za udarac po glavi. (Jahač na magarcu njegovim pravcom iđenja upravlja blagim dodirom magarcove glave čobanskim štapom s live il desne strane, već prema tom u kom pravcu želi da ga magarac nosi.)

Blaško Rajić nije bio bojtar samo na izletu već se tim bavio duže vrime i dobro upozno magareću ćud, posvidočio je to i u pripovitki Faljen Isus, napisanoj u već spomenitoj zbirki. Opiso je prosjaka bogalja koji je išo prosit u dvokolicama koje je vuko magarac. Kad se prosjak otuko kupio je konja. Novom gazdi magarca nije pasiralo što je magarac stao čim je gazda kome nazvo Faljen Isus, na to bi magarac stao, jel je to naučio od prosjaka.

A. Stantić

AŠKERC PROTIV BISKUPA MAHNIČA

Slovenečki pisnik Anton Aškerc (1856 - 1912) je izdo zbirku pisama „Balade i romanse" 1890. g. koju je oštro napo biskup Mahnič, optužio je Aškerca da je brezbožnik i revolucionar. Na taj napad biskupu je Aškerc odgovorio pismom Pegaz i magarac, narugo se biskpu stihom: magarac magare osta, nikad pticom ne posta, a onda je nastavio:

. . . . . .

Ti nemaš snage da se vineš u zrak
Krila treba za taj uzlet vedar, jak!
Zevs ih podari pegazu,
Magarcu pešačku stazu.

. . . . . .

(Pegaz je Zevsov krilati konj, pod njegovom kopitom izbio je izvirak Hipokrene /"konjski izvor", posvećen muzama/ iz kojeg je voda nadahnjivala pisnike /zlobnici vele da je ta voda još bolja ako joj se doda vino/. Zevs (Zeus) je kod stari Grka bog groma i munje, otac bogova i ljudi).

IZ KNJIŽEVNE RIZNICE: MARA ĐORĐEVIĆ – MALAGURSKI (II DIO)

Gurga Palocija

Pijanim kočijašima često pokradu sve iz „zakoši" i šaraga, a to su najčešće so, šećer, prazne kante od mleka, – sve stvari, što se iz varoši nose na salaš. No desi se, da čak i opakliju dignu i unovče,

Sva zarada se troši kod Kajgane birtaša. Prima on sve pokradeno, pa i ne pita mnogo, odakle im to.

Kad jednom od družine pođe za rukom, da „nabavi" par dinara za „fićok" rakije, onda svi stanu u krug po rangu, svaki dlanom „privuče" preko usana s jedne i s druge strane, i sve im pljuvačka curi iz usta, gledajući u pun fićok. Tada redom, svaki pojedanput gucne, a onaj što naposlitku dođe na red, pošto rakije već nestane, zabaci glavu na leđa, pa „cidi". A kad već ni cediti ne može, onda bar lizne „fićok", pa mirna Bačka,

Ako zarade nešto „masnije", naprimer opakliju, onda čak i harmonikaša pogode. I svi se ti sastanci završavaju razbijanjem nečije glave.

Tu ih, na okupu, pred Kajganovom „mijanom", nalaze gazde; tu se kockaju s novci; tu praćkom gađaju prolaznike.

Ej, Palocija, brže! – poviče gazda, čim ga ugleda.

Paloc odskakuće do kola, „huncucki" se smeje i sve mu se „bebice" u očima šire od uzbuđenja, pri pomisli na neku huncutariju.

Aa, bać-Tune! Cigurno vam triba svinjar? Znam, pobigo je... Išo bi ja, al sam upisan u škulu!...

Imaćeš, Paloc, ovo, imaćeš, Paloc ono... – miti ga nužan gazda. E, al kad kažeš da si „đak", iđi kući, pa pitaj tvoje Nane!

Aa-jak, neću! – odmahne na to glavom Palocija, pa se prevali u lotre i samo vikne:

– Dekajte!

Na salašu ostane katkad mesec dana. Hitar je i poslušan, a što je najglavnije zabavlja sve ukućane. Komšije se skupe večerom da čuju kako Palocija „stvara" : svira u harmonike, igra i ćaska. Nude ga ponekad i vinom. „Aja, neću!... Lud sam u piću!" ... - odgovara tada Paloc i izgleda da će se opošteniti među tim vrednim i čestitim svetom.

Ali to ne traje dugo. Tri-četiri nedelje, pa će Paloc gazda-Tuni:

– Baćo, moram ić! Tražiće me moja Nana i moj babo. Ta znate, nisam im se ni javio!...

Tek tada pada na pamet gazda-Tuni, da je „dite" pobeglo od kuće.

A i inače, kad Palocija naumi da ode, niko ga više ne zadrža. Tad se Palocija pogađa:

– Baćo, kazali ste trista forinti, il prase,... kako volite... Vaša je volja. Al virujte; zdravo će me tuć babo!... Pa još i globu moramo platiti, što sam „kerlovo škulu".

I tako Palocija za mesec dana dobije ono, što drugi svinjari dobiju za godinu dana.

Ugojen, dobro snabdeven, Palocija skače sa gazda-Tuninih kola opet kod kerske kapije. „Pivajući" ide kući, gde ga Nana, kad ugleda prase ili tri stotinarke, grli i ljubi i tepa mu:

Gurga, rano, gdi si do sad bio ?. .. Ožalili smo te!...

Kad se Paloc vrati iz službe sa salaša, svi se ukućani iskupe oko njega, majka, sestra, pa i otac. Raspituju ga, gde je bio, šta je radio, koliko zaradio. A on priča, hvali se, i plaća rakiju toliko, da se taj dan u Palocijinoj kući mesto vode rakija pije.

– Tako sam slušo na salašu – priča Gurga, – da mi virovat ne možete. Snašici sam svaki dan donosio čutaka i kuružnje za peć, risarima sam vuko vodu u čobanji na njivu, skupljo sam jaja, a prije nego što istiram svinje, stizo sam da i krumpir za užinu očistim... Ali me i volila snašica! Uvik mi kuvala od kokoške svilene čorbe. A posli toga dobro opapren paprikaš onako, da sve buče usta kad jidem. Pa kad se onda opružim na opakliju, spavam, Bogo moja, ko mali car!...

Vidi se iz svega da su oni dobri i pitomi ljudi na salašu uticali i na Gurginu divlju narav.

***

Ide on i u nadnicu, ali pod jednim uslovom, da mu se zasluga plaća u krajcarama, a ne ,,u ronđavim papirima".

– Mi ćemo radit za pet forinti, – veli Paloc gazdi kad se pogađa – ako ćete nam platiti u krajcarama ili u Karađorđevim dinarima, – kako on naziva naš metalni novac – al ako nećete tako, onda morate dvaput toliko platiti. Šta će nam ta zgužvana artija, kad se ni kockat sa njom ne možeš! A i birtašica Jela se srdi, kad joj njome plaćamo rakiju!...

Nedeljom i praznikom obuče se u novo i ide se „momčit". Kad se Paloc uhvati u kolo, sav se svet zgrne oko njega i svi se čude ,,otkud zna taj deran tako lipo igrati!" Igra on, pocuckuje, zapleće, podvikuje, pa se čak i prevrće u kolu.

A mama mu se narebuti i objašnjava ženama: „Znate, mislili smo da će nam umrit kao i druga muška dica što su nam pomrla, pa smo mu svaki dan mirili vodicu. To je, virujte, i pomoglo! Osto nam živ i zdrav, vite kako nam je napridan: tek mu je trinajesta, a već zna u kolu bolje igrati, nego pravi momci. . . Al, borme, ne damo mu ni učit, ni radit! Što bi nam se dite zamaralo!" ...

Pa sklopivši ruke na molitvu, dodaje;

Samo da nam ostane živ!...

O većim svecima ide Gurga sa svojima na bal. Tamo Erža, sestra mu, igra sa Joškom berberom, a Gurga sa svojim curama.

– Mama su sidili – priča Palocija, – kad god smo išli u bal i držali su marame s vrata Erži i njenim drugaricama, ali sad na mali Božić, svi smo se nadigravali do pet sati ujutro, pa mama su još i podvikivali!... Kad smo očli u bal, mama su se oma našli sa jednim njevim starim igračem i šnjim su igrali cilu noć. On je plaćo mami špricere, kadgod su bili žedni. I meni je tio da plati pivo, al ja kažem: – „Sveca ti, plati rakiju, pivo nije za muškarca!".., – On poručuje rakiju i pita me: „A, jal Palocija, koga većma voliš: oca il rakiju ? „ Ja iscidim fićok, ubrišem usta pa velim: „Rakija je najslađa na svitu!"... – Tu noć sam izgubio nov novcat šešir. Al šta me briga, neće me mama ružit. Tušta su špricera popili, pa i ne pamte, da su mi juče nov šešir kupili!...

***

Zimi, o velikim praznicima Palocijina familija spremi vina i rakije toliko, da bi mogli takunice izlivati. A kad se opiju, onda se u Gatu nedeljama priča o njihovim podvizima. Tu se dovedu tamburaši, a često i trumbetaši; tu se peva, grli i ljubi; tu se igra i pije do mrtva; tu se prati na troja, četvora kola... A retko je, da se sve to ne završi tučom i razbijenim glavama.

Gurga, gord na podvige svoje familije često se hvali i priča:

– Zivimo mi, brate, ko niki magnati!... Eto, prošloga sveca tako smo se lipo proveli, ko ritko kogod... Kad smo doveli tamburaše kući, babo zapovidili da njevu notu sviraje. Kažu: „Ja plaćam, pa ja i zapovidam"! E, al kumu se to nije dopalo. Viču: „Sveca ti, – pa ja sam niki gost, a nedaš da meni sviraje"! I počnu da se ljute, a mama kažu: „Kad je tako, idi, Gurga rano, dovedi još jedne svirce"! Odem ja do Juliške birtašice, pa dovedem i tamburaše. Kum počnu mulatovati, razmarvašili se, pa čak i cipele bacaju do gredica. A kad je odnekud

naišao onaj mamin stari igrač sa Joškom berberom, pa Joško zasvirao u armonike od tri reda, tako smo pivali, igrali i skakali, da sam mislio: kuća će nam se srušiti na glavu. O, Bogo moja, da ste čuli, kad su se izmišali i tamburaši i trumbetaši i Joško berber sa armonikom, sve su se prozori tresli. Svaki je sviro nešto drugo, ali pikulaš i bračoš najbolje su se čuli u toj huci. A kad smo prešli u komaru, di nam stoji vino i rakija, tako smo se razveselili, da se nije znalo ko je koga Ijubio, i ko se sa kim pomišo!. .. Te noći smo silne novce nadavali svircima... Čak su babo uzeli i mojih trista dvadeset forinti, što sam jesenas zaradio, kad sam kod Lajče Cvancikovog čuvo svinje . . .

***

Paloc je odavno prestao biti dete i od njega se sve više stvarao prestupnik i budući zločinac. Policija je često imala posla sa njim a on, uvidajući da sve većma postaje predmet opšte pažnje, sili se i govori:

– Piti kao ja, već ne može ni jedan od mojih pajtaša, a tući se i bricat, u tome mi niko ni blizu ne može prići!... Svi me momci iz Bajnata hvale. Kažu: još samo malo, pa ću znat sa bricom onako baratat ko onaj Lazo Gomboš, što su ga lani obisili na bajmočkom putu... Uf, što je taj znavo probost!... Kad on skrka kome bricu u srce ili za vrat, tako fino pogodi, Bogo moja, samo se čuje: kvrc!... pa nema kad ni jauknit... već je gotov!... Pripovidali su momci kod Matilkine mijane, da je za jednu noć probo dvojicu, Matu Klipu i Peru Kutlaču, kad se posvađo s njima zbog svoje divojke, Jage Sepikince. Kad je ujutru došla Kutlačina Nana, da ga traži u birtiji, našla je Matu di sidi na stocu tamo, u onoj ćoši, di su svirali trumbetaši, a njenoga Peru pod astalom... Obadvojica ladni... Jedan je dobio bricom u srce, a drugi u vrat... Kaže stara Kutlačinca, da su obojica bili tako lipi u licu, kao da spavaje... Svi su se malo dosićali, ko je ovima utrnio sviću, ali niko nije smio kazat: svaki se bojo Gomboša ko vraga!...

– Bio je to hireš, najveći od kad postoji naša varoš. Kažu momci, da se smio uhvatiti do najgazdačkije divojke u kolu, a na Marindan, na Veliko Prelo, uhvatio se i uz Lemešovu Margu, uz koju se ni svaki gazdački momak nije smio uhvatiti... Gledali to i gazdački momci i ljudi, ali odmahivali rukom... Ta ko bi smio dirniti u tog hireša, kad se on odmah brice maša!... Eh, to je bio čovik! Takav bih i ja tio bit!... Al, valjda, neće dugo potrajati, pa ću ga ja i prestići!... – Tako je obično Paloc završavao svoja rezonovanja.

***

Gdegod je bilo igre i svirke – tu je bio Palocija, a gde je bilo kavge i tuče – tu opet Palocija.

Kad je neki momak naumio da odvede za uskočkinju koju devojku, i tu je glavnu ulogu imao Palocija.

Na sve spreman, s godine u godinu sve je više srljao u propast. Niti se koga bojao, niti imao obzira. Ali mnogi njegovi podvizi bili su vezani sa komičnim, te mu je vlast vrlo često kroz prste gledala i teže ispade, jer je izgledalo, da je cela stvar izvođena samo zbog lakrdije.

Jednog dana je Paloc opio do mrtva Ivu berbera, koji je vrlo ličio na jednog fratra. Celu huncutariju je ranije smislio i u tom cilju ukrao iz manastira jednu reverendu. Pijanom berberu prvo je obrijao glavu i brkove, zatim mu navukao reverendu i onako treštenog pijanog odvezao pred fratarsku crkvu. Fratru vrataru je objasnio da je na ulici našao pijanoga fratra i da ga je dovezao da se „svit ne zgleda na njega".

Ujutru se pijani „fratar" probudio, otvorio oči i video oko sebe polumračnu ćeliju, a na sebi fratarsku reverendu. Još ništa nije svojom mamurnom glavom shvatao, a kad je primetio da je ćelav, pa da mu ni brkova nema, on se zgranuo i odjednom istreznio.

„Bože, šta je ovo?"... – jauknuo je Ive berber i od pića krvavim očima stao da zagleda samoga sebe. – „Otkad ja sebe pamtim, nikad nisam bio fratar... Bio sam uvik berber, glavni kalfa u Tapšinoj berbernici... Otkuda sad ova reverenda... ova ćelija?... Pa, gde mi je kosa?... Gde brkovi?"...

Tako se očajnički pitao Palocijin „fratar" i sve više gubio vezu između sebe u reverendi i Ive berbera, glavnog kalfe u Tapšinoj berbernici.

Kad je brat vratar ušao u ćeliju i počeo ispitivati došljaka: otkuda je i radi čega je došao, on ga je zabezeknuto gledao i ćutao kao nem, jer je osećao da je počeo da ludi od očaja i brige: šta se to sa njim zbilo, kud se deo Ive berber?...

A kad mu je oko ponovo zapelo za reverendu, on je podigao ruke u vis i očajan hteo sebi kosu čupati. Ali, kose nije bilo...

U tom su se skupila i ostala braća i stala ga zapitkivati: ko je, odakle je, kad je došao?

„Ko sam i odakle sam?"... – zavapio je tužno došljak. – „E, braćo moja, to bih i ja volio znati!... Nego, pošaljite vi nekoga u Tapšinu berbernicu, i zapitajte: je li berber Ive tamo? Pa, ako je on tamo, u berbernici, onda ja, braćo, ne znam niko sam, ni odakle sam!"...

Paloc posle toga dugo vremena nije smeo izaći pred oči Ive berbera, niti proći pored Tapšine berbernice.

Dok je bio dete i „švigarac" davao mu svaki novaca, odela i pića. Ali kad se zamomčio, niko mu ništa više nije hteo davati bez rada. A Palocija je morao imati novaca i – počeo je polako da krade.

Prvo je krao iz avlija sitnije stvari i troškario se. Davao je za duvan, rakiju, za dug... Ali, što je stariji bivao, sve mu je više trebalo...

Posle krađe, ako ga uhvate, policija ga zatvori, ali on nađe načina da se brzo oslobodi.

U zatvoru se nije popravljao, jer je u društvu obijača i razbojnika učio zanat iz prve ruke.

I naučio ga...

Jednom prilikom bio je osuđen na celu godinu dana „ležanja" i to mu se učinilo suviše dugo. Nije to mesec, dva, pa da se „malo odmori" nego dvanaest punih meseci! Čitava večnost! Ko će to izdržati?

U Gurginom „užem krugu" uvek se sanjalo i govorilo o begstvu iz zatvora. To je naročita mila tema bila za Gurgine „kolege", a to je mučilo i Gurgin mozak.

Dogovarali su se na tenane, jer su vremena imali i suviše, i plan su skovali do sitnica. Prvo će pobeći iz zatvora, a posle i preko granice. Na Paloca je palo da se pobrine da ne odu „praznih šaka" u nepoznat svet.

Gurga je mozgao, mozgao i na kraju se odlučio na jednu veliku krađu. Predložio je drugovima da orobe Stanićeve. U detinjstvu je slušao o velikom blagu dida Joška Stanićevog. Pričali su mu, da dida Joško ima u kući sakrivene pune ćupove dukata...

Eto, te ćupove će oni pronaći, izdeliti dukate među sobom i onda pobeći preko granice. Tamo neće morati ništa da rade, biće bogati Ijudi.

Na sve to se rešio Paloc, a kad se on na nešto reši, to mora i da bude...

***

Ponoć je bila prošla, kad je Paloc sa družinom razbio i poslednji orman u kući Stanićevoj, tražeći ćupove sa zlatom. Tvrda, stara orahovina nije lako pucala ni pod teškim udarcima velikih sekira,

Već zamoreni pokoljem, koji su izvršili pre ponoći, oni su i kad je ponoć prošla, u grčevitoj žurbi tražili ćupove, koji su im neprestano lebdeli pred očima.

Niske dukata pokupili su sve. Bilo ih je u raznim ormanima, sakrivenih pod odelom. Da je za jednoga, bilo bi dosta, ali kad se moralo deliti još sa tri „ortaka", Gurgi je izgledalo malo.

„Ćupovi, gde su?"... – pitao se on nestrpljivo, a to je pitanje raspinja-

lo i ostale i zadržavalo ih od bekstva pored sve opasnosti da ih neko zatekne u kući, gde je po sobam sve zanemelo pod udarcima sekira.

„Zar je i ovo nešto?" – izvukao je Gurga iz svoga džepa umršene niske dukata i počeo da sikće na drugove:

„Zar za ovo da bižim priko granice?... Da je bar sve jednoga, sve moje!... Nego, i to da dilim sa vama?... Neću, Jezuša vam vašega, neću!... Tražite ćupove po kući!... Bar jedan nađite !. .. Ako ćupa ne nađete, sveca mi, dukata nijednog vidit nećete!... Zar sam ja lud da bižim priko granice praznih šaka?... Tako sam mogao ostati i ovde, da sam tio biti golja!"...

Paloc, besan, naročito se okomio na jednoga od drugara:

„Što, Iudače, ubi sluškinju?... Ona bi nam sve kazala... Znao sam ja, da ti nisi ni za šta!"...

Ali drugar ga je sačekao na nož:

„Jel sad kažeš, što sam je smlatio, a zar bi bolje bilo da sam je pustio da se dere?... Cili bi sokak uzbunila, kakvu je dreku nadala!"

Paloc ga je odmerio s prezrenjem i prekinuo:

„Ta šta ti znaš, kako to triba raditi!... Šakom si joj mogo usta začepiti, a ne odmah sikirom u glavu!"...

„Sveca ti, Paloc, ne deri se!"... – skočio je drugar na njega. – „Lako je sad popovat! Sad si razvalio vilice, a pitam ja tebe: što si ti ove druge dotuko? Što ih nisi pito, golube gaćasti, gdi su ćupovi?"

„Ta šta sad tu, blebećete?" – umešao se treći ortak. – „Ja kažem koliko je, toliko je – izdilićemo! Nego požurite obojica, čujem: već pivci kukuriču! Lip će nam dan osvaniti, ako nas zora zatekne s ove strane granice! „...

Ovaj četvrti, što je napoiju čuvao stražu, čuo je viku i upao unutra, sipajući na njih teške psovke kao iz rukava, jer je već bilo opasno duže se zadržavati.

A Paloc, sav cepteći od besa prodera se na njih:

„Ta, mičite se! Šta stojite? Podrum se još mora prigledati! Tamo su sigurno ćupovi"...

I izgurao ih svu trojicu napolje, pokazao im gde su podrumska vrata, a sam se vratio u „čistu" sobu, da je još jednom pregleda. Bio je uveren da su ćupovi sa dukatima ipak u čistoj sobi sakriveni.

Ispreturao je uzglanice, dunje, zavlačio je ruku čak i u slamarice, ali ćupova nigde. Tada se setio ormarića, u zid udubljenih. Njih je bilo teško pronaći, jer su im vrata bila obojena istom bojom kao i zid, da ne bi padala u oči. Ali, čim je malo pažljivije zagledao, primetioje da je iza sobnih vrata zid malo grbav, i od radosti mal što nije viknuo.

Brzo je vrata skinuo, ali tamo na veliki bes Gurgin nije bilo ćupova sa zlatom. Bili su sami neki tefteri, veliki i mali, ispisani raznim rukopisima, sitnijim i krupnim... Paloc je vadio teftere, kidao ih i bacao psujući. Ali, najednom, ispod poslednjih teftera ugleda tri duboke, drvene zdele pune dukata, koji su svetlucali u polumraku. Srce i ruka su mu zadrhtali i on je gotovo glasno uzviknuo:

– Ah, evo ih!...

Najednom se trgnuo i lupio se šakom po ustima. Onda se okrenuo oko sebe da se uveri, da li ga kogod gleda i kao gladna zver stao da grabi one dukate i trpa ih u džepove. Kad je i poslednji očistio iz zdele, izleteo je iz čiste sobe, sad već primiren u duši, ali time poganiji na jeziku da bi sakrio svoje zadovoljstvo. Skidao je s neba sve svece što su ovakve sreće i šištećim glasom naredio drugovima da beže, sad već ne pitajući ih za ćupove sa zlatom...

Kad su avlijska vrataca Stantićeve kuće za sobom polako zatvorili prhnuli su u trk kroz mrklu noć. Paloc je bio najbrži i begao ispred sviju, držeći rukama džepove, da se ne čuje zveket zlata. Drugovi su mu davali znak otegnutim zlokobnim zviždanjem da ih sačeka.

Ali on je jurio bezobzirce i baš time pobudio sumnju, da želi sa dukatima pobeći sam. A drugovi su sa udvostručenim snagama jurili za njim da im ne pobegne, rešeni na sve...

***

Noć je duboka, mračna. Paorska kola škripe zlokobno i polako odmiču od granice kroz duboki pesak. I drugi put kola škripe, ali ih Luka Stantić dvovlasnik, koji se vraća sa svoga salaša u Mađarskoj, ne čuje, Vesele slike se uvek rađaju u njegovoj glavi, kadgod pređe granicu i stupi na rođeno tle.

Detinjstvo, mladost, momci, devojke sve mu to izađe pred oči, kad napusti neprijateljsku zemlju, i on čisto popusti kajase konjima gledajući zanesen u duši te mile slike...

Ali ovoga puta Luku hladan znoj obliva. Prolazi kroz mračnu šumu sam, a za leđi mu u kolima leži ubijen čovek... Eto zato mu sada smeta ona zlokobna škripa, zato mu jeza prolazi kroz srce i sve mu se čini, da se onaj čovek miče i podiže u kolima. Kad kola zapadnu u kakvu jamu i tresnu, Luki se učini da je mrtvac skočio na noge i dah mu stane, sav se ukoči od straha. Onda se pomakne još unapred, pogne se i polako okrene, baci uplašen pogled na mrtvaca, pa kad vidi da ovaj leži i da mu niko ne stoji za leđi, on podigne kandžiju, ošine konje i kao hrabreći sam sebe, vikne:

– Đi, Dilbere! Đi, Zlatane!...

Ohrabren svojim sopstvenim rečima, sad se već slobodno okrene i kad vidi da se čovek sa razmrskanom lobanjom nalazi u istom položaju, u kome su ga ostavili stražari na granici, kada su ga natovarili na kola i ne pitajući Luku hoće li ga poneti – njemu sasvim lakne na duši. Onda se počne sam sebi smejati i pitati se u čudu: „Ta šta se bojim mrtvog čovika?... Barem mi mrtvac ništa ne može učiniti!"

Tada bi sa čudnim veseljem i nekom zahvalnošću pogledao na jato belih salašića, na koje bi nailazio pokraj druma, i već bi se smejao sebi zbog tolikog svoga kukavičluka.

Ali ta njegova mirnoća trajala bi samo dotle, dokle opet ne naiđe u mračnu ćutljivu i usamljenu šumu i dok kola ne počnu ponovo zlokobno da škripe. Tada se ponavlja sve kao i ranije i strah sve veći obuzima dušu Lukinu.

I dok se on tako s mukom probija kroz mrklu noć i dok mu užas ledi dušu, dobri Luka i ne sanja da za sobom u kolima vozi mrtvoga Palociju, koji je prošle noći potuko svu čeljad njegovoga Dide Joška, i koga je družina ubila na samoj granici, jer nije hteo podeliti sa njima upljačkano zlato Stantićevo.

Kraj

ŽIVOT POČNEMO KAO U BAJKAMA A ZAVRŠAVAMO SUMORNO

Sve naše iluzije

Neki skeptik je napisao da čovek ceo svoj život provede zavaravajući okolinu, a najčešće samog sebe. Veliki američki psiholog Erik Bern je isto to rekao ali malo drugačije. Po njemu, „svi se mi rađamo kao prinčevi i princeze, a završavamo kao žapci"

Činjenica je da svačiji život počinje sa iluzijama, a problemi nastaju kada se ono što se dešava u našoj glavi sukobi sa onim što se dešava van nje.

Prvi i osnovni zadatak svakog čoveka je kako da na najbolji način osmisli i provede one sate svog života koje provodi na javi. Psiholozi govore o toj pojavi kao potrebi za struktuiranjem svog vremena. Šta više, smatra se da je prava muka i nevolja kako osmisliti i ispuniti svoje vreme i život. Jer većina ljudi ne voli nestruktuirano vreme i oseća se nelagodno kada se suoči sa praznim hodom, „lerom" u svom svakodnevnom životu, bilo da se radi o najobičnijim situacijama kada u društvu nastane tišina, pa niko ne ume da smisli šta bi zanimljivo rekao, pa od onih životnih perioda i situacija kada čovek ne zna šta će sa samim sobom i svojim slobodnim vremenom, pa smišlja načine kako da „ubije" vreme, na radnom mestu, ili posle, kod kuće. Ova potreba za struktuiranjem svoga vremena i života uopšte, po mišljenju Erika Berna proističe iz jedne druge biološke potrebe čoveka – potrebe za podsticajem i senzacijama. Jer bez podsticaja nema učenja, nema promena i razvoja, a bez senzacija nema zadovoljstva. Zato ljudi vole i traže podsticajne situacije a još više senzacije jer ih one uzbuđuju, pokreću, angažuju. Čovek voli akciju, izazov i napetost u određenom stepenu, jer umerena napetost povećava uzbuđenje a povećano uzbuđenje vodi do zadovoljstva. I obrnuto, odsustvo podsticaja i uzbuđenja vodi dosadi i depresiji. Zbog toga se ljudi klade, kockaju, igraju loto, bave se sportom, takmiče, nadmudruju i sl. jer su to sve načini da potvrde svoje postojanje, a još više šansa da se nešto dogodi, da se uzburka i „zauzda" ovaj život.

Skoro sva socijalna ponašanja ljudi, počev od onog osnovnog, odlaska na posao pa do razonode, sporta, rituala, igara i zabava, imaju svoj krajnji cilj – izbeći dosadu i postići najveće moguće zadovoljstvo u svakoj situaciji. Pri svemu tome svaki pojedinac ima neki svoj podsvesni plan, „scenario", na osnovu kojeg struktuira duže vremenske periode, mesece, godine ili čitav život. Životni scenario svakog od nas se obično zasniva na detinjastim iluzijama, jer se on, po mišljenju psihologa formira već u ranom detinjstvu pod uticajem gena i roditeljskih zabrana i dopuštanja, a potom se ovaj životni scenario tokom života razvija, menja, proširuje, dopunjava.

Pod uticajem zakona realnosti naše iluzije se obično vremenom rastaču jedna po jedna što onda može da dovede do različitih problema i kriza. Među ovim krizama najčešće su one koje se odnose na sukob starih i mladih, adolescenata sa roditeljima, što je obično praćeno nezadovoljstvom jednih sa drugim, a naročito razočaranjem roditelja sa svojim postignutim odgojnim rezlutatima („Ništa nije kako sam ja planirao/la). Tu su zatim krize sredovečnih, naročito ako su promašili profesiju, brak i sl. nakon čega obično stvaraju svoju svoju „crnu" filozofiju. Poneki ljudi se očajnički drže svojih iluzija i pored njihovog očiglednog raspadanja šta ih pre ili kasnije može dovesti do depresije ili spiritualizma, dok potpuno gubljenje iluzija može da dovede do pravog očajanja i sloma ličnosti.

Činjenica je da je struktuiranje vremena i života egzistencionalni problem, značajan u životu svakog čoveka. Činjenica je takođe da je sve to što čovek čini tokom života, rad, razonoda, druženje, sport i zabava nešto čime ispunjavamo naše vreme i život. Međutim, život nam pokazuje da svi ti sadržaji ne donose uvek očekivano zadovoljstvo. Vrlo često, sve ove aktivnosti predstavljaju samo zamenu za stvarnu želju i potrebu čoveka da živi u bliskosti sa drugim ljudima. Sve je to, po Eriku Bernu samo „napipavanje" šta se može dobiti od života. U osnovi svega je zapravo težnja čoveka za ljubavlju i istinskom bliskošću, jer je bliskost jedini pravi način koji zadovoljava našu osnovnu potrebu za priznanjem i postojanjem, a njen prototip je ljubav. Prema tome, od svih razonoda, igara i bogatstava ovoga sveta ljubav je jedini pravi izvor životne radosti i zadovoljstva. Samo sa tom intimnom relacijom, pravom bliskošću, čovek može podneti i izbeći sve zamke ovog sveta i ne završiti kao – žabac.

psiholog Desa Kujundžić

ŽIVOTNI SCENARIO

Životni scenario svakog od nas se obično zasniva na detinjastim iluzijama, jer se on, po mišljenju psihologa formira već u ranom detinjstvu pod uticajem gena i roditeljskih zabrana i dopuštanja, a potom se ovaj životni scenario tokom života razvija, menja, proširuje, dopunjava.

Pod uticajem zakona realnosti naše iluzije se obično vremenom rastaču jedna po jedna što onda može da dovede do različitih problema i kriza.

KOŠARKAŠKI KLUB PROZIVKA

Sve za mališane

Prozivka je jedna od najnaseljeniji misni zajednica u Subotici, di je veliki broj mladi. To je jedan od razloga zašto je baš ode otvoren novi košarkaški klub, a naziv kluba je sasvim logičan slid - „Prozivka". Stevan Ćupić i Zoran Marković isprid Misne zajednice Prozivka su pokretači ideje o osnivanju kluba. Gospodin Ćupić viruje da je ovaj potez pun pogodak - da će što više dice s Prozivke imat svoju sportsku zanimaciju, jel će prija svega bit na domaćem terenu na Prozivki. Promocija kluba se dešavala tokom lita, naravno ona i dalje traja, al Izbornom skupštinom održanom 10. avgusta klub je zvanično počo radit. Za pridsidnika kluba izabran je Zoran Marković.

U klubu radi Stevan Ćupić koji je trener od 1992, godine i ima završenu Višu trenersku škulu. Petnajst godina je radio u Košarkaškom klubu „Spartak" s muškom i ženskom ekipom, od tog 10 godina je provo u prvoj ligi, radeć upravo s njima. Takođe ima i veliko iskustvo s reprezentativnim selekcijama, zatim godinu dana boravio je u Madžarskoj, a potom u novosadskoj „Vojvodini" s kojima je osvojio drugo misto.

Di održavate treninge?

Treninzi se održavaju u više škola, a to su OŠ „Sonja Marinković", OŠ „Ivan Milutinović", „Žarko Zrenjnanin", a imamo i jednu grupu u OŠ „Jovan Mikić".

U klubu rade dva trenera. Jedan ste Vi, a drugi trener je Ivan Ivković. Možete li nam otkriti ko je glavni „krivac" za otvaranje kluba i otkaleg ideja?

Posle izvesnog vremena ponovo sam se vratio u Suboticu, kako bih prvenstveno što više vremena proveo sa svojom porodicom. „Spartak" već ima svoje trenere, a ja imam školu košarke „Čarobnjaci", koja postoji nekoliko godina. Sa Zoranom Markovićem ispred MZ Prozivka naišao sam na dobro razumevanje i od njega dobio punu podršku da se ideja realizuje. Tako da su praktično članovi moje škole košarke „Čarobnjaci" sada u „Prozivci", a naravno tu su i novi članovi sa teritorije Prozivke, jer ovde stvarno ima puno dece. Naravno, ovaj klub u svojim redovima ima decu i iz drugih krajeva grada, samo što je sedište na Pozivci.

Ko mož trenirat - od koliko do koliko godina?

Naša vrata držimo širom otvoreno svima, ali mora da ima bar šest godina i naravno, želju da proba košarku. Nama je želja da deca budu zadovoljna, da sa omehom idu sa treninga. Mi nemamo za cilj da pravimo velike rezultate, već plejadu dobrih košarkaša. A zna se, ona baza, osnova je najbitnija u svakom sportu, pa tako i u košarci.

Šta dica uče kod vas?

Sa decom smo u jednom prijateljskom odnosu, jer prvenstveno želimo da zavole košarku da im postane bliska. Najviše razvijamo motoriku, a naravno kroz razne igre usvajamo prva znanja o košarki, a potom se posvećujemo igri.

Dalji planovi što se tiče kluba?

Želja mi je bila da pokažem da, iako je ekonomska kriza, da ako čovek ima dobru volju i naravno ako je uporan može da napravi nešto. Osmislili smo četvorogodišnji plan u kojem želimo da imamo pet do šest takmičarskih ekipa. Voleli bismo da imamo i jednu seniorsku ekipu, koja bi igrala u Vojvođanskoj ligi. Da mladi imaju svoju razonodu, da se druže na terenu....

Zašto bi ste košarku priporučili komegod?

Kao prvo pozdravljamo svu decu svih nacionalnosti i govornog područja. Košarka je naš nacionalni sport u pravom smilsu te reči. Ona stvara jednu ličnost. Košarka je zdrava, a kažu da se trenirajući i raste.

Ako je kogod zainteresovan kako se mož upisat u klub?

Mislim da je najbolje uspostaviti kontakt putem telefona 060/ 0837838 Stevan i 061/1350604 Ivan. **Livia Tričko Stantić**

U NOVOM SADU ODRŽANO ŠAHOVSKO PRVENSTVO POKRAJINE

Dušan Popović prvak Vojvodine

U Novom Sadu je od 8. 8. do 16. 8.2008. je održano 61. Pojedinačno prvenstvo Vojvodine u šahu. Bilo je otvoreno, mogli su igrati svi šahisti iz Srbije, prva dvojica sticali su pravo učešća na prvenstvu Srbije za 2010. godinu. Učestvovalo je 89 igrača a igralo se devet kola po švajcarskom sistemu. Posli neizvesne borbe do poslidnjeg kola, plasman za prvenstvo Srbije izborili su glavni favoriti na turniru

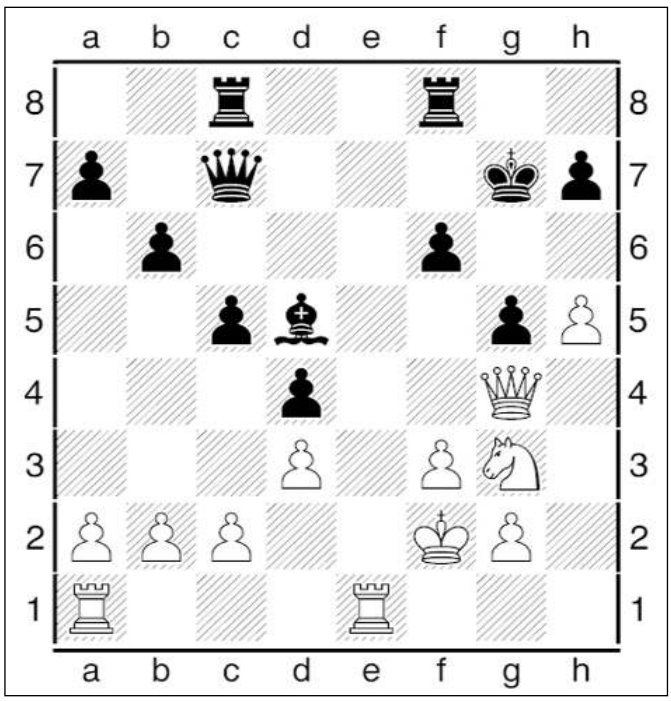

Velemajstori **Dušan Popović** iz Novog Sada sa 7 poena, koji je po dodatnim kriterijumima posto i prvak Vojvodine i velemajstor **Boban Bogosavljević** iz Vršca, sa istim brojom poena. Koliko je turnir bio neizvestan i da je odlučen praktično u poslidnjim „metrima prid ciljom" divani i činjenica da su isti broj poena imali i **Siniša Šarić** i internacionalni majstor **Mihajlo Zlatić** obadvojica iz Novog Sada, koji su sami dilili prvo misto prid poslidnje kolo. Med učesnicima su bili i dva takmičara „Spartaka", internacionalni majstor **Dejan Leskur** i **Balind Nađ Heđeši**, koji su osvojili 5,5 poena i zauzeli 15 i 16 misto. Porazom u poslidnjem kolu pokvarili su šansu za plasman med prvi deset. Podsitimo da su velemajstori Dušan Popović i Boban Bogosavljević punu afirmaciju ko šahisti stekli, igrajuć za šah klub „Spartak" . Med prvi deset plasirali su se **Miloš Stanković** iz Beograda, **Jovan Radlovački** iz Pančeva, internacionalni majstori **Dejan Mozetić** iz Beograda, **Miloš Popović** iz Pančeva i **Slobodan Munižaba** iz Vršca, svi sa 6,5 poena.

Po običaju prikazaću Vam najinteresantniju partiju pobidnika, koju je odigrao protiv vrlo solidnog FIDE majstora **S. Rogača** iz Novog Sada. **N. Sedlak**

1.e4 c5 2.♘f3 ♘c6 3.♗b5 Ovo je mirniji nastavak u Sicilijanci koji vodi pozicionoj igri i koji dosta često koristi velemajstor Dušan Popović. 3...g6 4.0-0 ♗g7 5.♖e1 ♘f6 6.e5 ♘d5 7.♘c3 ♘c7 8.♗xc6 dxc6 9.♘e4 ♘e6 10.d3 Bili ima bolju pešačku strukturu i ima mnogo lakšu igru dok je najveći problem crnog nedostatak prostora. 10... 0-0 11.♗e3 b6 12.♕d2 ♘d4 13.♘xd4 cxd4 14.♗h6 ♗e6 [Bolje je bilo 14...c5 iako i u tom slučaju bili zadržava pridnost posli 15.♕f4 ♗b7 16.h4] 15.♘g3 Ideja je da se privede top priko e4−h4 u napad. 15...♗d5 16.h4 Početak dobitničkog plana. Cilj bilog je da putom h5 otvori h−liniju.Crni pokušava da se suprostavi potezom 16...♕d7 s idejom da odigra ♕g4 17.f3 Osim što spričava ♕g4, ovim potezom priprema se ♔f2 uz ♖h1 17...♕c7 18.♕f4 c5 19.♔f2 ♖ac8 20.h5 Crni je u velikim problemima jel nema kontraigru, dok crni ima jasan plan napada. 20...f6 21.♗xg7 g5 22.♕g4 ♔xg7 23.exf6+ exf6 Diagram 24.♖e7+ i crni se prido jel slidi ♘f5 i pada crna dama 1-0

HOROSKOP ZA SEPTEMBAR

OVAN: Morate malo smanjit tempo na poslu, čerez tog što je to pravi način kako možte izbić verbalne duele, al i fizičke povride. U želji da ostvarite cilj u ljubavi, nećete šnjotat na pravi način, pa će vas počet vaćat trema što će se pritvorit u paniku. Budite pasivni i više se odmarajte čerez dobrog zdravlja.

BIK: Misec je odličan za poso, al ne i za ljubav, čerez tog što vaša osićanja neće bit uzvraćena na način na koji bi vi to želili. Mož bit da je krivica u tom što su vam želje neprimirene? Polagano ćete se opuštat od stresova, a sotim će i zdravlje ić nabolje.

BLIZANCI: Uspostavićete harmoniju u svim segmentima života. Taki poslovni uspisi, društveno priznanje, sklad i tolerancija u ljubavi neće se skoro ponovit, pa tribate maksimalno iskoristit ovaj misec i zadat sebi što više obaveza, jel ćete nji kvalitetno odradit i bit zadovoljni. Sve to podržavaće dobra zdravstvena situacija.

RAK: Poslovne obaveze zahtivaće ovog miseca od vas ulaganje veće sume novca. Iako će ona bit veća od planirane, mirno ćete podnosit izdatke, jel su u izgledu novi izvori prioda. Za ljubav i zdravlje mož se samo kast: Blago vama!

LAV: Bićete uznemireni, jel nećete sebi virovat dovoljno, a okolina će kritikama pokušat još više potencirat vaš osićaj niže vridnosti, ne sluteć da su Lavovi izuzetno ositljivi kada je sujeta u pitanju. Veliku pomoć možte imat od voljene osobe, a šta se zdravlja tiče moraćete se savitovat s doktorom.

DIVICA: Pridstoji vam poslovni uspih praćen emotivnim zadovoljstvom. Moguće probleme rišavaćete onako kako to samo vi znate. Emotivnog partnera više nećete idealizovat, jel ćete postat svisni njegovi slabosti. Zdravstvena situacija stabilna.

VAGA: Budući da ste u svemu perfekcionista, teško ćete bit zadovoljni na bilo kojem planu. Malo ko i malo šta ispunjava vaše, ne baš skromne kriterijume, pa ukoliko želite bit zadovoljni moraćete nji smanjit el se okrenit drugim sadržajima. Zdravstveni problemi nisu zabrinjavajući.

ŠKORPIJA: Pokušajte prominit svoju poslovnu priokupaciju, jel ćete samo tako moć izbić krizu izazvanu opštom slabošću organizma. Svisni da se događaji u ljubavi ne odvijaje shodno vašoj prirodi, ositićete se katkad i nemoćno, a čerez tog što do kraja lita problem stagnira budite strpljivi. Više odmarajte.

STRILAC: Bićete okupirani neobičnim problemima el se bavit specifičnim hobijom. Stav je ispravan, jel samo tako možte unit više dinamike u svakodnevni život. Više se aktivirajte i oko voljene osobe, jel ona to poodavno željno iščekiva. Zauzdajte prohtive u vezi cigaretle el alkohola!

JARAC: Na poslu morate svatit vrime u kom živimo i prilagođavat mu se ako želite uspit. Pošto nećete imat razloga za neraspoloženje u ljubavi, ukoliko se to ipak dogodi - sami ćete bit krivi jel odbacivate sriću što vam se smiši. Povrimenu nervozu lako ćete odagnat ako se pripuštite voljenoj osobi.

VODOLIJA: Poslovne okolnosti zahtivaje prilagođavanje. To ćete i činit, al ćete bit i prilično konfuzni. Opuštite se, jel će na kraju sve ispast bolje nego šta mislite. Inovacije u ljubavi prominiće situaciju na bolje. Mogući povrimeni bolovi u kostima.

RIBE: Nalazite se prid životnim priokretima što, izmed ostalog, dovode i do moguće promine mista boravka, a poslovi vezani za vodu, plovidbu el letenje mogu vam donet bolju finansijsku situaciju. Povrimena odvojenost od voljene osobe mož popravit međusobne odnose. Uživajte u šetnji čerez dobrog zdravlja.

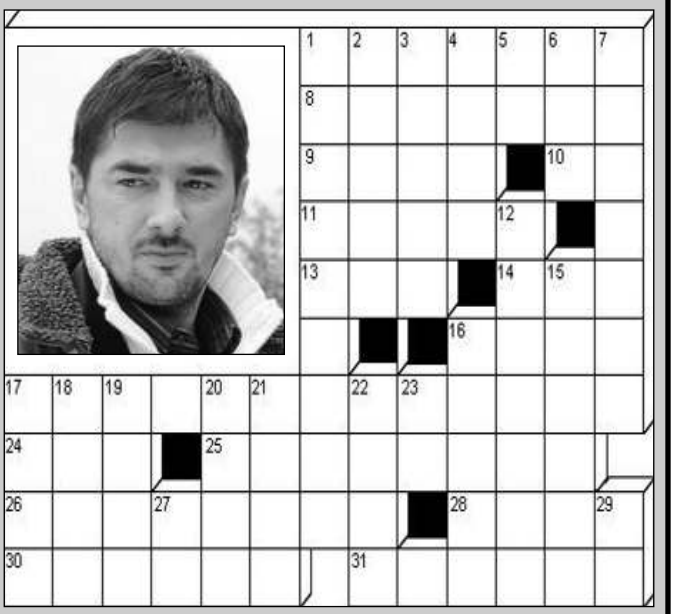
Dragan Tovarišić

UKRŠTENE RIČI

VODORAVNO: 1. Uništit; 8. Poslanici; 9. Premda, iako; 10. Izborna jedinica (skr.); 11. Onamo; 13. Filmski kadar; 14. Holandski velemajstor; 16. Više (gr.); 17. Naš glumac na sliki; 24. Naziv; 25. Avion; 26. Raskomadat; 28. Filmski glumac, Rajan; 30. Staro vrime; 31. Vrsta rimski zabava;

USPRAVNO: 1. Vrsta brodova; 2. Italijanski graditelji violina; 3. Građevinski radnik; 4. Jednocifren broj; 5. Egipatski vrhovni bog; 6. Jezero u Ameriki; 7. Naš novinar, Aleksandar; 12. Metnit u okove; 15. Hemijski element; 16. Polaganje; 17. Virovanje; 18. Arapska država; 19. Oblik glagola bit; 20. Naučenije; 21. Ženski potomak od mila; 22. Talijansko muško ime; 23. Komunistička partija (skr.); 27. Lična zamenica; 29. Auto-obilužje za Leskovac.

Dragan Tovarišić

RIŠENJE IZ PROŠLOG BROJA:

VODORAVNO: kazamat, umanjeno, Mubarak, oro, ako, d, rukav, Rzav, li, SLOBODAN VASIĆ, ladolež, Arap, izorak, aneksi, poliveno, Noam.

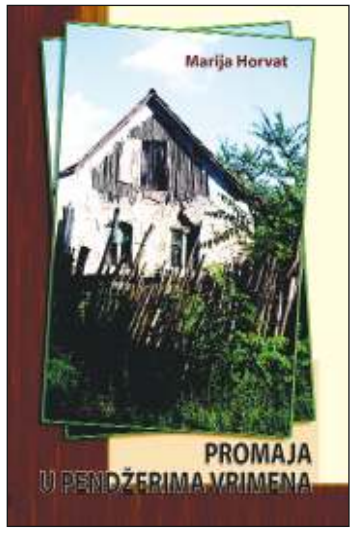
Knjige u izdanju Bunjevačkog informativnog centra

300 dinara

500 dinara

400 dinara

350 dinara

Knjige u izdanju Bunjevačkog informativnog centra možte naručit na telefon 024/523-505, po navedenim cinama i nuz poštanske troškove.

HIŽ
"HIDROIZOLACIJA"
ŽIVANOVIĆ

www.hiz.co.yu

025/440-470

063/440-470

Sombor, Šeste Ličke 25

VRŠI IZOLACIJU VLAŽNIH KUĆA

MAŠINSKO REZANJE ZIDOVA